Als broer en zuster

Esteban López

bron
Esteban López, *Als broer en zuster*. Uitgeverij De Bezige Bij, Amsterdam 1965

Zie voor verantwoording: https://www.dbnl.org/tekst/lope004alsb01_01/colofon.php

Let op: boeken en tijdschriftjaargangen die korter dan 140 jaar geleden verschenen zijn, kunnen auteursrechtelijk beschermd zijn. Welke vormen van gebruik zijn toegestaan voor dit werk of delen ervan, lees je in de gebruiksvoorwaarden.

dbnl digitale bibliotheek voor de Nederlandse letteren

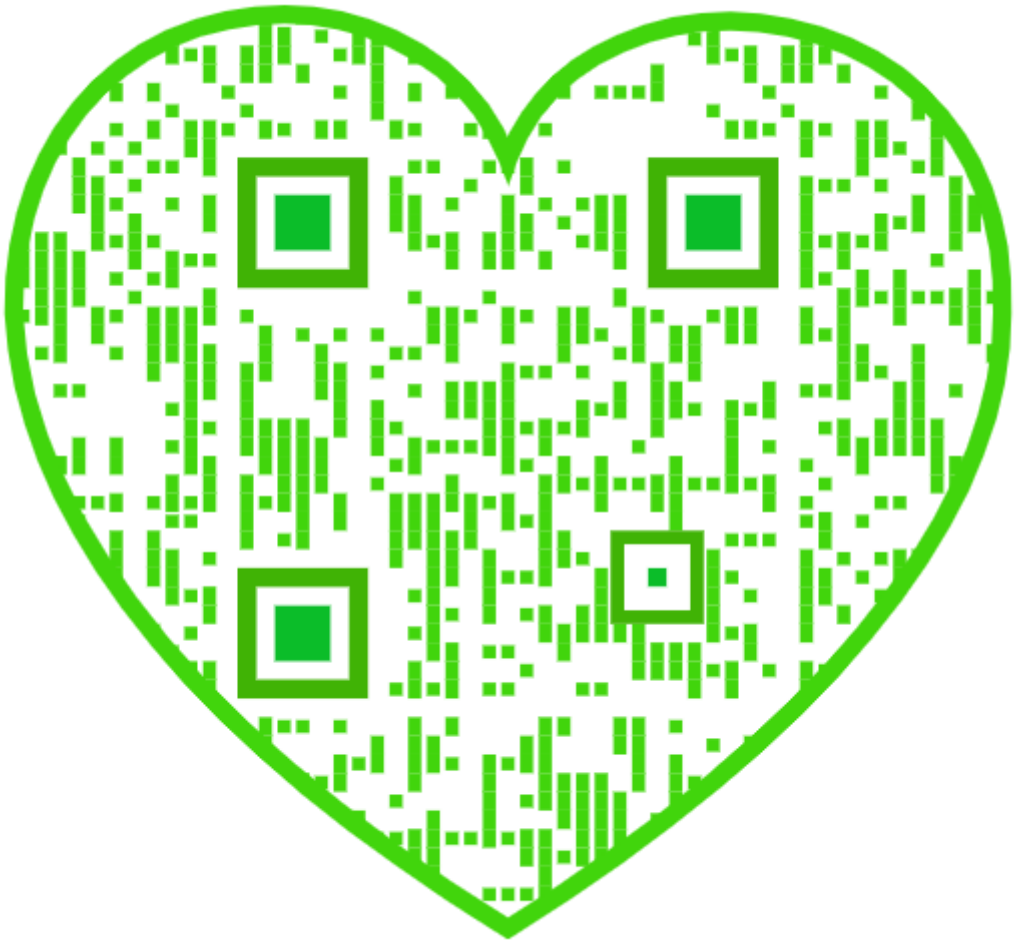

[I]

Ik was van het bestaan van mijn vader op de hoogte; mijn moeder sprak er fluisterend over... ‘in de oorlog, nog vóór de hongerwinter, heeft hij ons geschreven: hij zat in Berlijn.’

‘Wat deed hij daar?’

‘Zaken.’

Ik durfde niet te vragen wat voor zaken hij deed. Het kwam niet te pas dat iemand toen in Duitsland vertoefde, anders dan in gevangenschap.

Mijn moeder aarzelde, maar toen ze weer sprak klonk haar stem opgewekt, haast triomfantelijk. ‘Ik moet het je vertellen,’ zei ze. ‘Je zult het na-

derhand misschien horen en dan wil ik niet dat je je schaamt. Je vader was zwarthandelaar. Hij reisde op en neer tussen Spanje en Duitsland en verdiende scheppen geld. De oorlog betekende niets voor hem. Hij schreef me of ik voedsel of kleren nodig had, voor jou...'

'En wat heb je hem geantwoord?'

Te laat begreep ik dat ik haar niet had moeten onderbreken, het was niet het juiste ogenblik, maar ik herinnerde mij de honger die ik geleden had, mijn vragen om eten, het eten waarvan ik wist dat het er niet was.

'Wat ik hem heb geantwoord? Jij durft mij dat te vragen? Jouw moeder vreet géén moffenbrood!'

Ach ja, ze was in het verzet geweest.

Over mijn zuster had ze nooit gesproken. De genegenheid voor mijn zuster heeft te maken met een roodleren foto-album. Het lag onderaan in de linnenkast van mijn oom en tante (van moederszijde). Op het schutblad was een zwarte inktvlek die in het zonlicht goudachtig glansde. Een donkere ster met talrijke glimmende uitlopers.

Eens per week gingen we bij oom en tante eten. Mijn oom sloeg de bladen voor mij om. Hij toonde zich verwonderd dat ik nog nooit een foto van mijn zusje had gezien.

‘Maar ken je je zuster dan niet eens?’

‘Nee, oom,’ antwoordde ik beleefd.

Ik keek tersluiks naar mijn moeder, wat zij ervan zou zeggen, maar ze keek geschrokken terug, durfde blijkbaar niet. Zij zat op haar stoel en knipte gaaspatronen. Ik durfde haar niet aan te blijven kijken.

‘Je vader was een knappe vent,’ zei mijn tante voorzichtig. Zij zat tegenover mijn moeder en had haar breiwerk neergelegd.

Van mijn tante keek ik weer naar mijn oom.

‘Je zusje is een schoonheid,’ zei hij.

Toen opeens knikte mijn moeder. Mijn tante nam haar breiwerk weer op en ook zij knikte me vriendelijk toe.

Mijn oom zei op vrolijke toon: ‘Weet je wie dat is?’

Hij wees naar de schoorsteenmantel, zoog krachtig aan zijn pijp en hulde zich in wolken rook. Ik raadde onmiddellijk welk portret hij bedoelde. Op mijn tenen liep ik erheen en nam het voorzichtig in mijn handen.

‘Laat het niet uit je vingers vallen,’ hoorde ik mijn moeder zeggen.

Van het portretje in mijn handen (een meisjeskopje met krullend haar en grote donkere ogen) keek ik naar mijn moeder. Zij hield de ogen neer-

geslagen en bewoog zich niet.

‘Ja, moeder?’ vroeg ik zacht.

Ze gaf geen antwoord. Mijn oom pakte me bij een hand; ik liet me meetrekken, terug naar het album.

Eerst zag ik een foto waarop zij naast mij stond: een slank meisje met kortgeknipt sluik haar, een kordaat kind van hooguit acht jaar dat laatdunkend neerkeek op het broertje van twee; ik stond met haar hand in hand. Er waren ook nog andere foto's: daarop stond zij samen met grootmoeder (die nu dood was en naar oom verzekerde veel van mij gehouden had), met oom en tante (die leken maar weinig veranderd), met een grote hond en een pluchen teddybeer (die heel duur was geweest).

‘Die heeft tante jullie gegeven,’ zei mijn oom.

De vrouwen op de foto's zagen er lachwekkend ouderwets uit.

‘Je zuster is fotogeniek,’ hoorde ik mijn moeder trots zeggen.

‘Ja, ja,’ zei ik gretig. Ik wist niet goed wat ze bedoelde maar vatte haar deelname aan het gesprek op als een gunstig teken.

Toen mijn moeder aanstalten maakte om naar huis te gaan, gaf mijn oom als verrassing ditmaal een geweldig vergrote strandkiek ten geschenke.

Daarop rijden Mercedes en ik langs het scheveningse strand (de Pier van voor de oorlog is zichtbaar). De houding van beide kinderen is typerend. Mercedes zit rechtop, kin omhoog, met een zelfbewust lachje op het gezicht; een met lovertjes afgezette jurk reikt tot boven haar knieën, hoog opgetrokken door schouderbandjes. Ik ben heel wat minder indrukwekkend, klein van angst, de haren die door de wind in de war zijn geraakt verhogen de vreesachtige indruk.

Op weg naar huis vroeg ik mijn moeder honderduit over mijn vader en mijn zuster. Ze begreep dat ze me antwoorden moest en vertelde mij dat ik sprekend op mijn vader leek, ik was groter, ik had zijn bloed, ik had zijn zwarte haar en donkere ogen. ‘Misschien wist hij niet wat hij deed daar in Duitsland, hij was tenslotte geen hollander, ik kan het mij voorstellen maar je moet goed begrijpen: ik mocht hem niet antwoorden, het was beter van niet.’

‘Ja, mama. Ik begrijp het wel.’

Ik stelde geen belang in wat ze zei. Ik verlangde naar het gezelschap van mijn zusje, opeens het alleenzijn hatend. Die nacht droomde ik voor het eerst van haar en werd huilend wakker, zonder mij te kunnen herinneren hoe en waar ik haar gezien had.

[II]

Mijn moeder had zich laten ontvallen, dat zij het adres van mijn vader en zuster wist. Die zomer werd ik zestien jaar en het was op mijn verjaardag dat ik erom dorst te vragen. Ze weigerde kortaf.

Tijdens het middagmaal (waarvan ik het menu zelf had mogen vaststellen) in aanwezigheid van mijn oom en tante, herhaalde ik de vraag, benieuwd naar het antwoord van mijn moeder onder deze omstandigheden. Zij bloosde hevig, schudde driftig het hoofd, maar toen ik haar aan bleef kijken en zij wist: ook de anderen kijken me aan, bracht ze haastig het servet naar de mond en wees met haar andere hand gebiedend naar

mijn bord. Ik schepte gehoorzaam op uit de schaal die mijn oom mij aanreikte maar verloor haar niet uit het oog. Tenslotte hield ze het niet langer uit, rukte het servet weg en zag me met woedende ogen aan.

‘Eet door, wil je...’

Ik nam een hap, legde mijn vork neer en glimlachte vol begrip.

‘U vergist zich, mama. Ik weet alles. Ik weet ook dat oom en tante het weten. Geef mij het adres!’ Mijn moeders gezicht werd een grimas. ‘Zo'n jongen toch,’ zei ze.

Mijn tante zei: ‘Kleine potjes hebben grote oren,’ en lachte veelbetekenend. Ik keek naar mijn oom. Mijn oom keek ernstig naar mij.

Ik zei: ‘Dat is dus afgesproken. Ik krijg het adres.’

‘Ja maar,’ zei mijn moeder, ‘hoe weet ik dat het juist is. Het is van tien jaar terug.’

Ik wist dat ze loog.

‘Waarom heb je Mercedes nooit geschreven?’ vroeg ik. ‘Zij heeft je toch niets gedaan?’

Mijn moeder gaf geen antwoord. Mijn tante zei berispend: ‘Er zijn dingen, jongen, die jij nog niet begrijpt.’

‘Morgen dan?’ vroeg ik.

‘Als je je netjes gedraagt, op voorwaarde dat je niet meer brutaal bent,’ zei mijn moeder.

Doch toen ik haar de volgende dag aan haar belofte hield (ik had me voorbeeldig gedragen), overstelpte ze me met verwijten. ‘Je wilt mijn ongeluk,’ gilde ze. ‘Ben jij mijn zoon?’

‘Je hebt het me beloofd. Je hebt het mij zelf beloofd.’ Ik hoorde het me zeggen, ik herhaalde het en luisterde toe, het gaf me zekerheid, het zou haar overstemmen hoe hard ze ook schreeuwde. Ik wist: nu kijkt ze naar me, en ze denkt dat ik daar bang voor ben, maar ze heeft het me beloofd, ze heeft het beloofd.

‘Je bent een schoft,’ zei ze.

Ik lachte haar in haar gezicht uit. ‘Ik wacht,’ zei ik. ‘Ik wacht op het adres.’

Klagend en jammerend kwam ze op mij toe. Ik week uit en ze ging langs me naar de secretaire. Daar aangekomen verstomde ze, ritselend papier overbrugde tevergeefs de stilte. Het ritselen hield op, zij draaide zich om. Ik stak mijn hand uit. Ze wierp me een stuk papier toe. Het dwarrelde neer.

‘Hier,’ zei ze, ‘hier, verraad je moeder.’

Ik raapte het op en nam het mee naar mijn kamer. Ik schreef het adres over in mijn schoolagenda. Ik kwam terug in de kamer en reikte haar het papier aan, dat ze me afgriste en zorgvuldig opborg. De sleutel van de la stak ze bij zich.

[III]

Het wachten duurde des te langer waar ik niemand mijn ongeduld durfde te bekennen. Soms zag ik mijn moeder aan, hopend dat ze me iets zou vragen, me desnoods iets zou verwijten, maar ze ontweek me, we spraken minder met elkaar dan ooit. Door de spanning kwam het antwoord op mijn brief onverwachts. De brief lag op de deurmat, het adres bijna onzichtbaar onder de afdruk van een bemodderde

schoenzool. Haastig veegde ik mijn voeten en raapte hem op. Ik keek naar het dunne lichtblauwe luchtpostpapier, het opgezogen straatvuil, de vreemde, buitenlandse postzegels, en voelde wrevel. Maar daarna holde ik naar de huiskamer om mijn moeder te roepen. Zij was niet thuis, op tafel vond ik een mededeling dat mijn middageten in de vliegenkast stond.

De brief bestond uit een enkel betikt velletje. Bij het openvouwen viel er een prentbriefkaart uit, voorstellende een keurige jongedame in een geruit mantelpak. Op haar borst prijkte een horloge aan een leren riempje.

Ik stelde me onmiddellijk voor hoe ik de foto mee zou nemen naar school en voor mij op de lessenaar zou leggen.

‘Dat?’ Nonchalance van mijn kant. ‘O, dat is mijn zuster.’

Waar ze woonde?

‘O, Barcelona’ (met ferme nadruk op de eerste lettergreep).

Wat ze deed?

‘Wel, typiste, secretaresse. Zie je de schrijfmachine niet?’

Haar brief was in gecompliceerder frans geschreven dan de mijne. Mijn zuster berichtte mij, dat ze een rustig leven leidde ‘temidden van onze

vader, grootmoeder en oom'. Ze deelde mee dat Barcelona een gunstig klimaat had. 'Overigens kan ik mij best voorstellen dat je je meer spanjaard dan hollander voelt, maar ik kan daar moeilijk op ingaan. Ter wille van je moeder, naar je zegt, heb je in je brief aangedrongen op geheimhouding van onze correspondentie. Dat verbaast me eigenlijk wel, want je vader is zo goed voor mij geweest en zou het ongetwijfeld ook met jou best kunnen vinden. Het is papa die mij alles verteld heeft wat ik over je weet. Maar wees niet bang, zelf heb ik je brief van de postbode in ontvangst genomen en zal dat ook in het vervolg doen. Ik ben bijna altijd thuis trouwens. Weet je dat op mijn kamer een tekening hangt van jou toen je nog een heel kleine jongen was?' Ook schreef ze dat het Prado verschrikkelijk groot en interessant was, ja wellicht het mooiste museum ter wereld, dat Velazques, Greco en Goya inderdaad subliem genoemd mochten worden.

Ik herlas de brief vele malen. Om geen woord te missen nam ik er mijn dictionaire bij. Toen mijn moeder eindelijk thuiskwam, vertelde ik haar het grote nieuws en las gedeelten van de brief voor. Ze hoorde me tot mijn opluchting vriendelijk aan en bewonderde de foto. 'Ik denk dat je zuster fotomodel is,' giste zij, en ik vond dat belangwek-

kender dan secretaresse.

‘Het is een mooie brief, hè, mama,’ zei ik trots, blij dat ze erover met me wilde praten.

Haar antwoord stelde me teleur. Ze nam de brief in haar handen, rook er aan, snoof. ‘De brief is getypt,’ zei ze.

Ik zag haar angstig vragend aan.

‘Ik vertrouw het niet. Dat gemier over kunst en zo. Je vader stuurde me prachtige brieven, tot ik er achterkwam dat hij in werkelijkheid geen woord foutloos kon spellen.’

Mijn ogen vulden zich met tranen. Zij zag het en legde een arm om mij heen. ‘Misschien vergis ik me. Schrijf haar maar gauw terug!’

De briefwisseling met mijn zuster heeft ongeveer een jaar geduurd. Op mijn verzoek tikte Mercedes haar brieven niet meer maar schreef ze, in een helder handschrift met veel krullen en boogjes. Ze toonde in mijn ogen voldoende begrip en werd allengs hartelijker. Wel viel me de behendigheid op waarmee ze vragen, haar huiselijke omstandigheden betreffend, ontweek. Op de simpelste vragen hieromtrent ontving ik geen antwoord dan na herhaaldelijk aandringen.

Ze was niet getrouwd, had geen verloofde en werkte hard--dit laatste ter verontschuldiging van haar korte en schaarse brieven.

[IV]

Ik sprak niet tegen hem, de hele weg hadden we nog geen woord gewisseld. Mijn stiefvader zei: ‘Ik hoop dat je je behoorlijk zult gedragen als je moeder komt, ik wens dat je je rustig houdt.’

Ik gaf geen antwoord.

‘Heb je mij begrepen?

Ik begreep dat hij zich niet op zijn gemak voelde, hij nam grotere stappen dan gewoonlijk, straks kwam zijn vrouw met een volwassen dochter die hij nooit eerder had ontmoet. Ik vond dat hij er niet bij hoorde. Wat hij ook deed, hij was mijn vader niet en zou het nooit worden.

Het regende, de hele dag al regende het. We waren veel te vroeg. Sinds kort rookte ik een pijp, ik inhaleerde veel te diep. Zacht prevelde ik voor mij uit wat ik straks zou zeggen. De regen sneed het perron aan beide kanten af.

Opeens was ik hem kwijt en zag dat de trein aangekomen was.

Ik liep hem te zoeken, ik liep tegen de mensenstroom in en de eerste die ik ontdekte was mijn moeder, naast haar liep mijn tante uit Brussel, be-

laden onder een vracht pakjes en tassen. Toen zag ik mijn zuster. Er was geen twijfel mogelijk: zij was het. Mijn moeder keerde zich naar haar om, maar zij bewoog zich onafhankelijk: als mijn moeder haar iets vroeg boog ze het gezicht ternauwernood opzij.

Mijn zuster: een kleine, elegant geklede jonge vrouw, zorgvuldig opgemaakt en gekapt, breedgolvend haar tot vlak boven het middel. Ik was het meest nieuwsgierig naar haar stem. Ik bekeek haar, ik kon mijn ogen niet van haar afhouden. Zij had mij nog niet opgemerkt. Diep haalde ik adem. Daarna rende ik op haar af, met grote sprongen.

Ik was te laat. Mijn stiefvader was mij voor, vlak voor me dook hij op uit de menigte: hij omhelsde zijn vrouw, daarna (ik keek van drie passen afstand toe) begroette hij de dochter van zijn vrouw, hij gaf haar een hand en kuste de hem toegestoken wang.

‘Waar is je zoon?’ hoorde ik mijn tante hem vragen.

Ik drong mij naar voren.

‘Hij is verlegen!’ riep mijn tante lachend.

De vrouw die mijn zuster was zag me vriendelijk aan. Ik reikte haar de hand. Ze nam de hand en hield hem losjes in de hare. Haar stem, dacht ik,

haar stem...

‘Je bent groter dan ik dacht,’ zei ze, ‘mooier ook.’ Ik trok me los--het ging al te gemakkelijk, mijn hand gleed uit de hare--, pakte haar koffer en liep snel weg. Bij de taxi vond ze me terug; ik hielp haar instappen en zo kruisten zich onvermijdelijk onze blikken. Zij bloosde. Ik vond bloemen in mijn handen, herinnerde mij die voor haar gekocht te hebben. ‘Alsjeblieft,’ zei ik en duwde ze haar bijna in het gezicht. Zij, één been nog buiten de wagen, moest zich omdraaien om mij te zien. De bos bloemen viel op het trottoir. Terwijl mijn stiefvader, woedend over mijn onhandigheid, de bloemen bijeenzocht stond ik met gloeiend hoofd toe te kijken.

‘Wat geeft het,’ zei mijn zuster. ‘Wat kan het jou schelen.’

Het schoot mij te binnen wat ik haar had willen zeggen bij wijze van welkomstgroet. De woorden waren er nog: ‘Wees niet boos, ik ben zo ontzettend blij dat je gekomen bent, het lijkt wel een bruiloft, een verregende bruiloft, met jou als bruid dan; ik hoop dat ik me goed uitdruk?’

Meer wist ik niet uit te brengen. De regen liep de kraag van mijn gabardine binnen. Ik hoorde mijn stiefvader snauwen: ‘Schiet op! Moeten wij allemaal kletsnat worden?’

[V]

Ik hield me op de achtergrond, antwoordde slechts als me iets gevraagd werd. Ik had het gevoel dat ik door mijn onhandigheid alles bedierf. Zij gedroeg zich voorkomend, lachte veel en hartelijk. Ik sloeg haar vol bewondering gade. Ze merkte het, daar was ik tenminste zeker van, ze knikte me soms toe en vroeg mij (niet iemand anders) om vuur en dan trachtte ik haar te antwoorden. Als ze mij niet verstond dan liet ze daar niets van merken. Een innig geluk doorstroomde mij. Mijn verlegenheid nam af. Het ontging me zelfs niet dat mijn moeder en haar echtgenoot elkaar met gebaren gerust trachtten te stellen, mijn zuster had blijkbaar ook hun verwachtingen niet beschaamd.

's Avonds zouden we in de stad eten, wat alleen gebeurde bij zeer bijzondere gelegenheden, zoals mijn stiefvader mijn zuster uitlegde.

Het schemerde toen wij ons op weg begaven. Moeder, stiefvader en tante voorop; wij samen

achter hen. Het was aan mijn tante te danken dat dit gebeurde, zij herinnerde zich mijn verlegenheid en riep gierend van het lachen: ‘Kom, jongen, geef je zusje een arm en stel je maar voor dat het een groot feest is!’

Maar het was mijn zuster die mij ertoe dwong. Ze greep mijn hand en vouwde de hare daarin. Des middags had ze me haar wang toegestoken toen ik langs haar liep maar ik had haar niet durven kussen, ik had het hoofd afgewend. Er was geen ontkomen aan: haar vingers bewogen in mijn hand, de vingers speelden, vragend, bedelend om antwoord. Ik rilde, ik voelde mijn hand zich sluiten om de hare, geleidelijk, schijnbaar ontspannen, alsof de hand zelf mij wenste te verschalken; toen, al mijn moed tezamen rapend, denkend aan het lachen van mijn tante, het half schampere half tergende lachen, kneep ik. Zij antwoordde. Een lichte druk op het weke vlees in de holte van mijn hand. Een schuchter over elkaar schuiven van gedachten en gevoelens, onvoltooid beide, een heimelijk onderling aftasten van oppervlakten. Ik voelde mij niet langer beducht. Ik was meer. Ik was het golven van onze handen, het vragen en het geven, smeekbede en genade in voortdurend snellere opvolging. Tot ik en alles samenvloeiden, en ik me bewust werd van genot.

[VI]

Dat ik naar school toe moest begreep ik en toch voelde ik me tekortgedaan. Het volgen van de lessen, het overhoord worden, doch vooral het onvermogen de anderen aan het verstand te brengen wat er in mij veranderd was, hoe de wereld was veranderd, betekende voor mij een eenzaamheid die ik nooit eerder had ervaren.

Mercedes kreeg mijn kamer. We hadden geen logeerkamer, ik moest op de divan in de huiskamer slapen.

Vol trots liet ik haar mijn kamertje zien, toonde mijn boeken, draaide mijn platen voor haar. Haar geduld stelde ik op hoge prijs. ‘Weet je,’ fluisterde ik haar vertrouwelijk toe, ‘ik ben bang dat ik je verveel maar je moet toch alles weten, of niet?’ Arm in arm gingen we naar beneden. ‘Je valt me in alles mee,’ zei ze en toen mijn moeder haar vroeg of ze tevreden was keek ze in mijn richting. Mijn tante lachte weer en riep: ‘Zie de tortels

eens, ze hebben elkaar gevonden!'

Langs mij heen boog ze zich over naar mijn moeder. Mijn moeder omhelsde haar en mijn stiefvader, omziend naar zijn vrouw, eveneens. Zij stak mij haar wang toe. 'Slaap lekker,' fluisterde ze. Ik gaf haar een hand.

De tweede avond stak ze me weer haar wang toe. Zij knipoogde. 'Slaap lekker. Durf je me niet te zoenen?' Ze draaide zich om naar mijn moeder en zei: 'Wat is hij verlegen!'

Ik vermande me en zoende haar vluchtig op het voorhoofd, vlak onder het gladgestreken haar. Haar lippen beefden toen ik mij terugtrok, maar toen streelde ze mijn hand en rende de trap op naar haar kamer, mij in verwarring achterlatend. De dag daarop liep ik met haar mee naar boven om enige schoolboeken te pakken die ik de volgende morgen nodig zou hebben. Toen ik de kamer wilde uitgaan stond zij in de deuropening. Zij ging vlak voor mij staan en zag mij zo uitdagend aan dat ik mijn ogen neersloeg.

'Waarom zoen je zo gek?' vroeg ze. 'Vind je me niet aardig genoeg?'

Ik probeerde langs haar te glippen, maar haar stem was sneller.

'Ben je bang?' vroeg ze.

Ze keek me lachend aan. Mijn lippen trokken sa-

men, ik voelde dat ik bloosde. Ze bracht haar gezicht bij het mijne... haar lachende gezicht. Een vreemde gedachte beving mij: zij bijt, hoe ze ook lacht, zij bijt!

‘Integendeel. Ik vind je erg aardig,’ zei ik. Ik greep haar nek en kuste haar op de mond, met dichte ogen, mijn lijf schrap zettend tegen het hare. Ik tuimelde bijna toen ze mij van zich afduwde.

‘Idioot! Wat moeten je ouders ervan denken? Maak dat je wegkomt...’

‘Ben je nu tevreden?’ vroeg ik ernstig.

‘Ik wil nu slapen.’

‘Ben je boos?’

Ze schaterde het uit. Tot mijn verwondering lachte ik mee. Zonder veel moeite duwde ze me de kamer uit. Pas toen ik beneden was, drong het tot me door wat er gebeurd was maar ik wist niet wat ik ervan denken moest; ik viel in slaap.

Vanaf dat ogenblik zocht ik voortdurend haar gezelschap. Ik haastte mij uit school naar huis en was radeloos als ik haar daar niet vond. Ik wist mij op een weg waarvan ik het einde niet kon zien, maar ik liep hem af en zij was bij me. Ik voelde mij er allerminst toe aangetrokken, beschouwde het als iets dat gedaan moest worden. Wat ik was begonnen moest worden afgemaakt.

[VII]

Ik had niet voldoende zakgeld, dus nam ik, zonder dat mijn ouders het wisten, spaargeld op van de bank om mijn zuster vrij te kunnen houden. In de schemer van de bioscoop sloeg ik mijn armen om haar heen en ontdekte de zachtheid van haar borsten. Ik was meer verwonderd dan ontroerd. Buiten trok ik haar mee naar het park teneinde het onderzoek voort te zetten.

Ze sloeg mijn hand weg en beet me in mijn nek. Ze stribbelde al niet meer tegen, ik mocht mij vergewissen van wat ik begeerde te ervaren. Het was een mistige koude avond. Ze klaagde dat ze het kil vond, wilde naar huis toe; driftig kuste ik haar schouders en trok haar mee naar huis. In het portiek zoende ik haar opnieuw, teder nu, en drukte haar tegen mij aan. Zo stonden wij urenlang, zonder een woord en haast onbeweeglijk. Nadien placht ik 's morgens naar boven te gaan en mijn boeken te halen, zodat ik haar kon wekken. Ze sliep naakt, daar had ze geen geheim van gemaakt. Zij genoot van mijn bewondering, hoewel mijn onzekerheid haar nerveus maakte. De eerste keer dat het gebeurde, liep ik naar het andere uiteinde van de kamer zonder mijn ogen van haar af te wenden, knipte daar de lamp boven de wastafel aan, vervolgens het grote licht in het midden van de kamer. Mijn gebaren waren traag en plechtig als maakten ze deel uit van een ritueel. In de spiegel boven de wastafel bleef ik naar haar lichaam staren: het kromp onder mijn blik, maar haar ogen lieten mij niet los, zij was verschrikt doch daarom niet minder nieuwsgierig.

‘Vind je me mooi?’ fluisterde ze. ‘Wil je niet bij me komen?’

‘Je bent erg mooi,’ antwoordde de jongen in de

spiegel. ‘Ik wist niet dat een lichaam zo mooi kon zijn.’

Zij huiverde en trok de lakens op tot haar kin, het antwoord dat ik gegeven had maakte veel minder indruk dan ik had verwacht. Ik sloop naar het bed en boog mij over haar heen, haar gezicht betrok maar ze liet toe dat ik haar kuste.

Begeerte overtrof bewondering. Het verwonderen maakte plaats voor zekerheid. Ik was mij bewust van tijd noch duur. Het lichaam waarnaar ik keek bewoog, het beefde van verwachting bij de geringste aanraking; wanneer we elkaar omhelsden sloten zich onze ogen, maar spoedig keek ik haar weer aan (een wanhopige, aan waanzin grenzende inspanning) en haar ogen gingen langzaam open: een diep, blauwzwart glanzen dat mij gadesloeg, mij niet alleen doch alles om mij heen, de kamer, het huis, het licht--en daarbuiten? Daarbuiten was niets. De vragen waren simpel en doorslaggevend.

‘Is het de eerste keer?’

‘Ja!’.

‘Nooit hiervoor?’

‘Nee.’

‘Je liegt...’

Haar ogen straalden terwijl ze dit zei; een antwoord was niet nodig.

[VIII]

Midden in de nacht sloop ik naar boven, een beklemmende tocht twee trappen op, langs de gapende deur van mijn ouders slaapvertrek. Mijn zuster schrok wakker toen ik binnenkwam. Ik hoorde een korte schreeuw, gevolgd door stilte; ik luisterde naar het huis maar niets bewoog, niets dan haar onregelmatige ademhaling en het kloppen van mijn hart. Ik knipte het licht aan en trachtte naar haar te kijken: zij zat recht overeind in bed en staarde mij blind aan.

‘Ik ben het maar.’

Het gezicht van mijn zuster herleefde, voor de blindheid kwam ongeloof in de plaats.

‘Hoe durf je! Wat doe je hier?’

‘Niets, niets eigenlijk... Niemand weet dat ik hier ben.’

Ze keek toe terwijl ik me uitkleedde. Ik deed het rustig, zonder enige haast; mijn kleren vouwde ik keurig op alvorens ze op de stoel te leggen. Ik had voor deze gelegenheid een blauwe wollen zwembroek aangetrokken--die hield ik aan.

Zonder iets te zeggen sloeg ze het laken terug, dekte me toe en deed het licht uit. Doodstil lagen

we nu naast elkaar: ik koesterde mij in haar warmte, met klapperende tanden, mijn angst bedarend. Zij was kennelijk sprakeloos van verbazing. Eindelijk vond ze met haar beheersing haar nieuwsgierigheid terug. Ze porde me in de zij.

‘Steek het licht eens aan, ik wil je zien, mag ik?’ Ik voldeed aan haar verzoek. Zij sloeg het dek terug en keek verwonderd naar mijn lichaam. Onmiddellijk dacht ik aan mijn zwembroek en vouwde mijn handen over mijn buik. Maar zij lachte niet. Ze keek me ernstig aan en schudde haar hoofd.

‘Wat griezelig,’ zei ze. ‘Ik geloof dat ik bang voor je ben. Heb je dat expres gedaan?’

Ik trachtte haar naar me toe te trekken maar ze weerde me af, de toon van haar stem werd streng en zelfs een beetje snibbig.

‘Je moest je schamen!’

‘Waarom?’

Ze lachte mij uit, deed mijn houding na.

‘En je ouders dan... je moeder?’ vroeg zij plagend.

‘Mama heeft hier niets mee te maken,’ zei ik heftig. ‘Dit is iets tussen ons beiden.’

‘Weet je dat zo zeker?’

‘Absoluut.’

‘Ben je vergeten dat ik je zuster ben?’

Zij stelde de vraag op een bedaarde, haast onper-

soonlijke wijze; in haar gezicht las ik de betekenis achter haar woorden--die betekenis verraste mij. Waarom haat? Wie bedoelde ze?

‘Hoe bedoel je dat?’

Zij gaf geen antwoord.

‘Wil je mij verraden?’

Zij schrok, ging rechtop zitten.

‘Ben je bang?’ vroeg ik.

‘Misschien...’

Ik pakte haar gezicht en tilde het op naar het mijne. Er waren tranen in haar ogen. Ze liet mij begaan, alleen haar mond beefde. De betekenis in haar gezicht werd meer en meer onduidelijk.

‘Wees niet bang,’ zei ik, ‘het is goed, het is heus goed wat we doen.’

Ze maakte zich los uit mijn greep. ‘Je moet nu gaan. Het is gevaarlijk!’

Ik knikte en stond op.

‘Ik houd van je,’ zei ik. Het klonk als een oordeel, een oordeel na rijp beraad.

‘Je moet nu gaan,’ herhaalde ze.

Ik greep mijn kleren.

‘Dag, slaap lekker,’ fluisterde ze.

Bij de deur keek ik om en zag dat ze huilde, ik wilde teruggaan en haar in mijn armen nemen maar ze beduidde dat ik weg moest gaan. Zij wierp mij een kushand toe en doofde het licht.

[IX]

Het nachtelijke avontuur vond geen herhaling. De ontmoetingen 's ochtends beperkten zich tot de korte tijdsduur tussen opstaan en ontbijt, onderbroken door mijn moeders stem: ‘Je komt te laat, je hebt nog vijf minuten!’ Het was vernederend. Doch ik ontdekte hoe weinig ik me aan mijn omgeving gelegen liet liggen, dat mijn verhouding met mijn zuster mijn ouders niet aanging. De vanzelfsprekende wijze

waarop ik mijn gang ging scheen te ontwapenen. De anderen keken niets vermoedend toe, terwijl ik laveerde tussen minachting voor hun zelfvoldane blindheid en opgetogenheid over mijn inzicht.

Mercedes gedroeg zich veel onzekerder, huiverend voor de natuurlijkheid waarmee ik haar het hof maakte. Ik verzekerde haar dat we niets te vrezen hadden: ‘Ze snappen het toch niet, ze kunnen het zich niet voorstellen, ze zijn te vol van zichzelf.’

Op school pochte ik op mijn zuster. Ik haalde haar over mij na schooltijd op te wachten: iedereen moest haar zien en bewonderen. Ik liet zelfs doorschemeren dat ik verliefd op haar was, of--beter nog--zij op mij. De andere jongens waren niet onder de indruk, zij hoorden mij uit, vroegen bijzonderheden, maar toonden over het algemeen niet de belangstelling die ik verwacht had, ze hadden geen oog voor het bijzondere van het geval. Van Farao had ik grotere verwachtingen. Farao (die zijn bijnaam te danken had aan een bijkans legendarische reis met zijn vader naar Egypte waarover hij tot vervelens toe kon uitweiden) genoot op school hoge achting. Ik schreef hem meer mensenkennis toe dan wie ook. Hij durfde alles en begreep alles, hij verleidde vrouwen en had lak

aan school. Er was geen twijfel mogelijk, Farao diende te worden uitgenodigd, samen met zijn laatste verbluffende verovering, een brutaal blond meisje uit een van de lagere klassen.

‘Ik wil wel,’ zei Farao, ‘maar je zuster--’

‘Ik heb haar over je verteld.’

Farao keek bedenkelijk. ‘Wat heb je haar gezegd?’

‘Voldoende om haar belangstelling te wekken.’

‘Ik zal het proberen,’ beloofde hij. ‘Maar ik weet natuurlijk niet of ik vanavond de deur uit mag.’ Farao verscheen op de afgesproken tijd, ook het meisje kwam opdagen; ze waren op hun zondags. Farao had zelfs een donker pak voor deze gelegenheid aangetrokken.

‘Je ziet er mieters uit,’ moedigde ik hem aan.

‘Vind je?’ vroeg hij gevleid.

‘Dit is mijn zuster... ma soeur Mercedes.’

‘Enchanté de faire votre connaissance,’ zei Farao. Het blonde meisje zei niets, keek verlegen voor zich uit.

‘Ze trekt wel bij,’ verontschuldigde Farao haar. We zwierven door de stad, de meisjes etalages kijkend, de jongens hun beste franse themazinnen uitproberend. Mercedes antwoordde geduldig, herhalend wat we niet verstonden. Het gesprek bleef moeizaam.

‘Laten we gaan dansen,’ stelde ik voor. Ik schrok ervan, ik had nog nooit gedanst. Farao bleek evenmin geestdriftig, maar Mercedes wel.

‘Hè ja,’ zei ook het blonde meisje.

‘Hou jij je mond,’ zei Farao kwaad.

‘Maar ik heb het mijn zuster beloofd. Ik kan haar nu niet teleurstellen.’

‘Zeg haar dat het niet kan. Verzin iets!’

‘Zeg jij het haar dan!’

Ik wist dat hij dat niet kon. Onderdanig vroeg ik of hij wellicht een beter voorstel had en hij haalde zijn schouders op.

‘Je moet het zelf weten,’ zei hij. ‘Het is belachelijk.’

De enige dancing die we wisten bevond zich in een achterstraat. De ingang, midden in een blinde muur, geleek op die van een garage. Opzij van de deur waren drie levensgrote hossende matrozen geschilderd.

De portier deelde ons mee dat er vanavond geen dansen was, er was een toneeluitvoering van een jubilerende politievereniging. ‘Een prachtstuk,’ verzekerde de man ons, ‘het gaat in de demifinale.’

‘Wat een sof,’ zei Farao tegen mij. ‘Heb je nog een voorstel?’

Wij staarden elkaar aan.

‘Ik ken het stuk,’ loog ik. ‘Het is erg interessant. Iets bijzonders.’

‘Reken maar van yes,’ hoonde Farao.

‘Het is er natuurlijk wel donker,’ zei het blonde meisje.

Farao grijnsde, maar Mercedes knikte en zei dat het haar best was, zij was het geren door de stad moe. We betaalden en liepen langs de garderobe waar een oude juffrouw haar breiwerk neerlegde, lispelend: ‘Ik laat het aan uw beleefdheid over, heren.’

‘Je hebt chance,’ grinnikte Farao.

Door een morsige gang met langs de wand borstbeelden van Beethoven, Bach en Mozart (....‘Oude bekenden,’ merkte Farao op) kwamen we in de zaal. De voorstelling was al begonnen; we gingen zitten op een van de achterste rijen. Farao's meisje proestte, Mercedes giechelde zenuwachtig. De mensen om ons heen ergerden zich.

De held uit het toneelstuk, een verloren zoon, bevond zich op dit ogenblik tussen de infame vriend die hem op het slechte pad zou brengen en de vertoornde vader die galmend zijn vloek uitsprak over de galgebrok. Een melodrama. Mercedes die er niets van verstond greep mijn hand en keek ontzet naar de gespannen gezichten om haar heen. Ik verzekerde haar fluisterend dat dit alles toch

heel pittoresk was en toen dat niet hielp en zij mij met grote angstogen aan bleef staren, volgde ik het voorbeeld van Farao, die zijn vriendin op schoot trachtte te nemen. Dit, eenmaal volbracht, had een kalmerende uitwerking. Een poos speelden we als zoete kinderen in een zandbak. Ik speelde--Mercedes liet met zich spelen, schijnbaar weerloos maar zonder veel geestdrift, als altijd en toch volkomen anders.

‘Is er wat?’ vroeg ik opeens. ‘Je kunt hem vertrouwen, hij begrijpt alles’ (ik bedoelde Farao). Haar antwoord: ‘Weet je dat ik een kind heb gehad? Wist je dat?’

‘Wat zeg je?’ Ik glimlachte vol begrip, mij afvragend wat ze bedoelde.

Mercedes giechelde. Het ergerde me, ik was bang voor de gek te worden gehouden.

‘Toe...’

‘Doe niet zo dom,’ zei ze zacht. ‘Ik vertelde je dat ik een kind heb gehad, ik was zwanger en kreeg een kind. Begrijp je me nu?’

Haar lachen of wat daarvoor door moest gaan was hoog en verwonderd, het brak af met een geluid van brekend glas. De stilte daarna was ontzettend. Het was niet helemaal donker in de zaal, van opzij kon ik haar gezicht zien, het stond strak en was wit maar haar ogen bleven beweeglijk, zij

loerde naar mij, doch het betekende niets. Ik schraapte mijn keel.

Het doek viel, de zaal kwam tot leven, het stalen brandscherm schoof langzaam dicht, de mensen schuifelden de zaal uit naar de foyer. Wij volgden.

Ik vroeg mijn zuster wat ze wilde drinken; zij gaf geen antwoord.

Het blonde meisje klaagde: ‘Ze ziet zo bleek, voelt ze zich niet lekker? Hebben jullie je geamuseerd?’ Ze lachte obsceen en legde haar hoofd op Farao's schouder; haar wangen gloeiden nog. Lachend schikte ze haar jurk recht en knipperde met haar oogleden.

Farao zag somber voor zich heen. Hij dronk langzaam zijn koffie. Tenslotte mompelde hij: ‘We moeten weg. Het is laat.’

‘Tot ziens.’

‘Au revoir!’

Terug in de zaal, vroeg Mercedes: ‘Ben je boos?’

‘Nee.’

‘Waarom zou je boos op me zijn? Ik wou je dit vertellen opdat je zou weten hoe ik ben.’

‘Ja.’

‘Het is misschien kinderachtig, maar nu weet je alles.’

Haar hand beefde op mijn schouder, ik voelde

dat ze op het punt stond te gaan huilen.

‘Vertel me hoe het is gebeurd,’ drong ik aan. ‘Dat is het beste, misschien nog het allerbeste.’

Ik verstond niet de helft van wat ze zei, maar ze vertelde een uitgebreid verhaal. Wat ik ervan begreep maakte indruk op mij, zelfs meer dan ik had verwacht; ik was niet boos maar ontdaan, ik voelde me een lummel.

Zij vertelde hoe ze wakker schrok in haar grootmoeders kamer, kreunend en krimpend van pijn, maar ze moest zich beheersen (ze deed het voorkomen alsof ze had gedroomd). Ze riep een taxi en vertrok. Een gril, beweerde ze, een meisjesachtige streek, een loze verontschuldiging, een verontschuldiging voor de anderen... Ze had haar toevlucht gezocht in de kamer van haar vriend; hij was zo bang, zei ze met medelijden in haar stem, en hij was weggegaan uit angst voor de gevolgen, hij liet haar aan haar lot over; voortijdig gaf ze geboorte, zonder hulp, zonder voedsel, zonder hoop. ‘Je kon al zien dat het een jongetje zou zijn geweest...’ Toen ze weer thuiskwam, was de familie (vader, oom, grootmoeder) met stomheid geslagen: wat is er met jou aan de hand, kind, je bent broodmager geworden...

‘Ik viel niemand lastig,’ bekende zij mij snikkend.

‘Ik heb het allemaal alleen opgeknapt.’

[X]

Ik ging de volgende morgen niet naar haar toe. 's Middags vermeed ik haar aan te zien. Ik dacht dat ik mij schaamde. 's Nachts werd ik mij bewust van de onredelijkheid ervan: ik had haar gevraagd, zij had geantwoord; dat het antwoord mijn stoutste verwachtingen overtrof was niemands fout, of misschien toch: mijn moeders... Ik dacht ook aan mijn vader maar verwierp de gedachte als zijnde niet eenvoudig genoeg. Ik wist slechts dat mijn zuster verloren was, ik heb het altijd geweten. Mijn omhelzen werd minder voorzichtig nadien en het moest, dacht ik, prettig zijn een zuster pijn te doen--een vreemde en bittere gedachte.

[XI]

Volgens mijn moeder was Mercedes lui en verwend; Mercedes stond te laat op en ging te laat naar bed, Mercedes morste as en verzond te veel briefkaarten. ‘Ze zal het in Spanje heus wel anders gewend zijn.’

Mijn moeders ergernis werd openlijke vijandschap toen mijn tante wist te vertellen dat haar nicht (‘jullie dochter...!’) als animeermeisje in een barcelonese nachtclub gewerkt had: ‘Jullie hebben je wel wat in huis gehaald!’

‘Zo'n stinkmeid,’ hoorde ik mijn moeder zeggen.

‘Verbeeld je, een dansmeid in een tent...’

‘Een fraaie meid, die zuster van jou,’ zei ze tegen me.

‘En zo fotogeniek,’ hoonde ik.

Maar tegenover Mercedes liet ik mij ontvallen dat ik haar make-up overdreven vond (ook daarop had ik mijn moeder horen vitten). Onmiddellijk pakte ze een handdoek en smeekte: ‘Veeg me schoon...’

Ik vond haar mooier zonder make-up, ze zag er aandoenlijk jong uit; maar toen ze 's avonds bij me kwam en toestemming vroeg zich weer op te maken, liet ik haar begaan.

Ik vond mijn eigen grief toen mijn zuster de deen ontmoette: iemand die ze naar haar zeggen in Valencia had leren kennen en die haar nu, op doorreis naar Kopenhagen, was komen opzoeken. De deen werd uitgenodigd om kennis te komen maken, opdat hem zou blijken (zoals mijn moeder en stiefvader achteraf spijtig uitlegden) dat Mercedes uit een goed nest kwam. Drie dagen lang was de deen een geziene gast (‘een aardige keurige jongen’) tot bleek dat Mercedes later dan ooit thuiskwam en zich overdag verstopte in haar kamer, tot grote verontwaardiging van mijn stiefvader vooral. Hij verweet het niet Mercedes maar de deen; hij herinnerde zich dat het deense volk een

weinig belangwekkende cultuur bezat, traag van aard was en in hoge mate onsympathiek, en verklaarde daaruit de volgens hem slappe houding van Denemarken tijdens de Tweede Wereldoorlog...

Opeens was mijn zuster niet langer van mij afhankelijk. Zij ontweek mij, wilde zelfs niet meer met me praten. Ze snauwde me af wanneer ik haar 's morgens wekte en zei dat ik haar met rust moest laten, ze had slaap nodig; als ik aan bleef dringen krabde ze me en dreigde alles aan mijn moeder te vertellen. Ik voelde mij vernederd, ze behandelde me als een stout kind.

Als bij toeval herinnerden zich mijn ouders dat Mercedes een volle maand bij ons was. ‘De tijd vliegt,’ zei mijn moeder. ‘Ik geloof, het wordt langzamerhand welletjes.’

Mijn stiefvader liet een plaats reserveren in het vliegtuig en Mercedes bleef niet anders over dan daar dankbaar voor te zijn.

Ik hoopte vurig dat ze deze laatste avond thuis zou blijven; ik geloofde nog in de mogelijkheid van een verzoening, maar Mercedes vertelde me terloops, dat ze helaas een uitnodiging had voor vanavond die ze niet kon afslaan.

Ik keek naar mijn moeder, mijn moeder praatte tegen mijn stiefvader, zij sprak en at rustig door.

Ik dacht dat ze het moest hebben gehoord, ze moest het begrijpen, zij stond niet aan mijn zusters kant. Zij moest mijn zuster verbieden het huis te verlaten om mij, haar zoon, te beschermen. Ik stond op en vroeg verlof om van tafel te gaan. Mijn moeder knikte.

Ik mompelde: ‘Ik neem liever nu afscheid van je, morgenochtend is te vroeg’ (het vliegtuig zou om zeven uur 's ochtends vertrekken).

Mijn moeder zag mij aan. Door de tranen in mijn ogen kon ik haar gelaatsuitdrukking niet onderscheiden. Ik drukte Mercedes de hand, wat zij verwonderd toeliet.

‘Tot ziens,’ zei ik. ‘Goede reis.’

Ik verliet snel de kamer.

Toen ik die avond laat terugkeerde, na urenlang door de stad te hebben gezworven, liet ik het licht aan in de kamer waar ik sliep.

Op mijn hoofdkussen vond ik een briefje vastgespeld, ik herkende mijn moeders handschrift. ‘Lieverd,’ schreef ze, ‘wees niet boos op je zusje. Nadat je zo raar weg bent gegaan heeft ze gehuild. Neen, neem morgen afscheid van haar, je weet niet of je haar ooit terug zult zien!--je Moeder.’ 's Ochtends wekte mijn moeder mij.

‘Je zuster wil je zien, trek wat aan.’

‘Laat haar maar hier komen. Die kleine moeite

heeft ze toch wel voor me over?'

Ik hoorde mijn moeder overredend praten. Toen kwam mijn zuster binnen, reistas in de hand en de kraag van haar jas opgeslagen; ik hoorde het regenen buiten.

'Ik ga weg,' kondigde zij aan.

Ik ging rechtop zitten. Ze gluurde naar mijn kleren die over de vloer verspreid lagen. Zij trok haar neus op.

'Kom hier,' zei ik. 'Kom hier en geef me tenminste een hand. Of durf je zelfs dat niet meer?'

Mercedes haalde haar schouders op en lachte schamper.

'Ik zou in het vervolg vroeger naar bed gaan,' zei ze. 'Je was nog laat op vannacht: ik zag je licht branden.'

Weer lachte zij.

'Kom hier,' herhaalde ik.

Zij deed een stap voorwaarts. Toen, sidderend, liep zij vlug op mij toe, trok mij tegen zich aan en kuste mij; voor ik had begrepen wat mij overkwam stond zij weer in de deuropening.

'Denk er aan,' riep zij, 'denk er aan: ik wens niets meer met je te maken te hebben, niets! Tot ziens!' Vier dagen later ontving ik een prentbriefkaart uit Madrid: 'Wees niet boos, schrijf me gauw, hier is het zo warm en vervelend.'

[XII]

Mijn zuster heeft het mij verteld. Het was vlak voor haar vertrek. Ze zei: ‘Soms kijk ik in de spiegel... ik kan het niet helpen dat ik altijd in de spiegel kijk... ik maak me op en tuur intussen naar mijzelf.’ Maar wie zag zij? ‘Ik zie... ik zie heel duidelijk jou,’ zei ze, ‘je kijkt mij strak aan! Als ik mijn blik afwend dwing jij mij terug te kijken, terug naar het glas waarin ik jou zal zien, alleen jou--maar het afschuwelijke komt pas wanneer ik denk, als ik bedenk jou te zien in plaats van mijzelf... Het is de hel,’ zei ze. ‘Ik wil de spiegel breken maar ik kan het niet, ik zal het nooit kunnen vrees ik.’

Ik dacht aan mijn moeder en vroeg mij af of ze op mijn zuster leek. Ik herkende de gelijkenis maar dacht er niet graag aan, vooral als ik mijn moeders gezicht voor mij zag, het gezicht dat ze trok toen ze me mijn reisgeld gaf. Het geld dat niet genoeg was.

Ze zei: ‘Ik kan het je niet weigeren.’

‘Dat is zo.’

‘Er is iets verkeerd met je zuster.’

‘Werkelijk?’

‘Je weet heel goed wat ik bedoel!’

‘Ja, mama.’

[XIII]

Het onweerde. Lauwe zwarte druppels vielen op mij neer, het was donker en warm. Het volgende dorp lag in de verte. Ik zocht een heester op om te schuilen voor de regen. Voor mij strekte zich het open land uit: wijngaarden en pas gemaaide velden. De bliksem openbaarde het mij. Ik hoorde auto's razen over de verkeersweg. Doorweekt sliep ik in, denkend: morgen of overmorgen zie ik mijn zuster weer. Ik belde, hoewel de deur op een kier stond. Vanaf de overloop maakte het interieur een donkere en rommelige indruk. Ik hoorde voetstappen naderen en deed een stap terug. Een man verscheen in de deuropening, een korte gedrongen gestalte.

‘Vader...’ zei ik. Het woord klonk wat vreemd.

‘Vader, ik ben--’

De man schreeuwde: ‘Kom binnen, kom gauw binnen... Jezus, mijn zoon!’

Hij trok mij naar binnen. We gingen door een lange, benauwde gang en kwamen in een kamer. Door het raam kwam het geluid van blaffende

honden en schreiende kinderen. Ik werd geleid naar een oude vrouw die achter een met kranten bedekte tafel zat, ze sneed brood. De vrouw neuriede toen ik binnenkwam, zij stak haar hand uit, een lange schrale hand, vel over been.

‘Je grootmoeder, dat is je grootmoeder--en dit is mijn zoon!’

Ik reikte haar mijn hand die zij gretig begon te kussen. Verlegen trok ik hem terug.

‘Zoon, ze vraagt je om een zoen.’

Ik kuste haar op de wang.

‘Mijn God, wat ben je groot geworden!’ Hij draaide mij om. ‘Je bent volwassen!’

Hij rekte zich uit en kuste mij, de vochtigheid van zijn lippen verraste me.

‘Dat ben jij,’ zei hij, wijzend naar de tekening waarover mijn zuster geschreven had. ‘...en dat is je zuster.’

‘Aardige tekeningen,’ zei ik beleefd.

‘Je ziet er nog net zo uit...’

‘Hoe oud was ik toen?’

‘Drie jaar--maar die ogen, zie je die ogen... Moeder! Hij heeft de ogen van zijn moeder. Hoe gaat het met je moeder?’

Ik zei stug: ‘Met mijn moeder gaat het uitstekend, ik moet u van haar groeten.’

Ik draaide mij om en liep naar het balkon. Het zag

uit op de achterkanten van flatgebouwen, met vele kleine vensters, de rolgordijnen neer en de markiezen open; tussen de gebouwen afgronden, net niet overbrugd door balkons zoals dat waarop ik mij bevond, wasrekken die uitstaken gelijk antennes--beneden: de hokken met konijnen, duiven, kippen, honden, hun uitwerpselen stinkend onder de hete zon.

Ik voelde dat hij achter mij stond.

‘Weet je zuster dat je hier bent?’

‘Ze was niet thuis.’

‘Vind je niet dat ze in een deftige buurt woont?’

‘Niemand wist wanneer ze thuiskwam...’

‘Ze komt hier vanavond. Dan zul je haar zien.’

‘Kan ik hier ergens mijn handen wassen... vader?’ ‘Ik zal je je kamer laten zien. Je kunt hier slapen. Vroeger sliep je zuster er.’

Hij liet mij binnen in een schemerige zijkamer. Een stoel, een kast, een ijzeren bed. Wat mij onmiddellijk opviel was het portret van mijn zuster--dat met opgestoken haar. Het was zo opgehangen dat ik het van overal kon zien.

Door het enige raam keek ik neer in een roetzwarte luchtkoker van waaruit gelach kwam, gebabbel, gebed... Ave Maria vol van genade gezegend zij de vrucht van uw schoot... bid voor ons Ave Maria vol van genade...

[XIV]

Mijn vader sprak zo luid, dat de mensen op straat zich omdraaiden en ons nakeken. Soms bleef hij midden op de rijweg stilstaan en fronste de wenkbrauwen. Het interesseerde mij weinig wat hij zei maar ik liet het niet merken, ik wist wat er dan zou gebeuren: hij zou zijn hoofd naar voren buigen, zijn handen in zijn zakken steken en, opgewekter dan ooit, herhalen wat hij gezegd had.

‘Er is een fiesta vanavond!’

‘Waar, vader?’ vroeg ik.

‘In Gracia. Het mooiste feest van het jaar.’

‘Waar dan?’ vroeg Mercedes.

‘Wacht maar,’ zei mijn vader. ‘We zijn er zo.’

Het regende. De feestverlichting leek grotendeels defect. Ik schopte een verflenste roos de goot in. ‘Ik heb het zelf gelezen,’ zei hij. ‘Er is een fiesta... vanavond is er een fiesta.’

We hadden moeite om hem bij te houden, hij liep zeer snel, als hoopte hij zo zijn belofte in te lossen. Al enige keren hadden we Gracia doorkruist. De wijk leek verlaten.

Eindelijk wist Mercedes hem over te halen op een café-terras te gaan zitten en uit te rusten.

‘Zie je wel dat er een fiesta is!’

Hij wees naar een enorm papier-maché varken; de roze en blauwe linten om de nek waren nat en verkleurd, het leek alsof het beest ter plaatse geslacht was en nog nabloedde.

‘Ta mère,’ zei mijn vader, ‘est une femme dénaturée.’

‘Wat is dat?’ vroeg ik.

‘Dos coñacs y una cerveza,’ riep mijn vader. Uit het café werd geantwoord.

‘Papa bedoelt,’ legde mijn zuster uit, ‘dat een vrouw die haar kinderen in de steek laat niet deugt.’

‘O, ja.’

Ik had de indruk dat ze zou knipogen maar ze keek me waarschuwend aan.

Mijn vader zei: ‘Het moment dat de zaken goed

gingen begon de ellende. Daarvoor was ze zo gelukkig...'

'Had u een zaak, vader?'

'En hoe! De beste manufacturenzaak van heel Brussel. 's Zomers zetten we de radio buiten, dat was goeie reclame, de hele buurt luisterde.'

'Was ze mooi?'

'Je moeder? Nou en of. Later was ze een pietsje aan de zware kant, trouwens--ik houd wel van dikke vrouwen.'

'Raar,' zei ik.

'Wat je zegt. Waarom niet? Maar na een poos kwam ze haar bed helemaal niet meer uit. Ze las. Ze las dag en nacht.'

'Wat zou dat,' zei Mercedes. 'Ik lees toch ook.'

'Wat voor soort boeken?' vroeg ik.

'Rommel, rotzooi. Ze beweerde dat ze zich ontwikkelde maar ik moest waarnemen in de winkel. Ze was nog te schraperig om me een nieuw pak te gunnen, van onze eigen centen... en god weet dat het er af kon!'

'Ze is schraperig,' zei Mercedes. 'Daar kan ik over meepraten.'

'Och,' zei ik verlegen, 'och...'

'Als ik mijn moeder op ging zoeken,' zei mijn vader, 'mijn goeie ouwe moeder, godverdomme, dan liet ze me schaduwen, ze was bang dat ik

haar bedroog.'

'Ze is wel jaloers, hè,' zei Mercedes.

'Ze stuurde zelfs haar eigen moeder er op uit om me te bespioneren. Op een keer vergiste je grootmoeder zich en zat de hele avond achter een wildvreemde aan. Wat zeg je me daarvan?'

Hij lachte grimmig.

'Die is goed,' zei ik.

Mijn zuster keek geamuseerd naar het varken. De kelner naderde met het bier en de twee glazen cognac. Mijn vader knikte grootmoedig en gaf hem een peseta fooi.

'U bent nu beter af,' veronderstelde ik. Ik wilde duidelijk maken dat ik hem wel mocht.

'Hoe bedoel je dat?' vroeg hij.

Het was mij opgevallen dat hij er jong voor zijn leeftijd uitzag.

'U ziet er zorgeloos uit.'

Mijn vader lachte hartelijk.

'Zeker, zeker,' zei hij, 'zo is het, zoon. Je hebt een vader die altijd vrolijk en zorgeloos is. Weet je hoe oud ze me schatten?'

Mercedes onderbrak hem: 'Vertel verder, papa...' Hij hervatte zijn verhaal. Tot mijn verwondering begon hij weer over mijn moeder te zeuren.

'Op een dag,' zei hij, met een tersluikse blik naar Mercedes, 'kwam jullie moeder naar me toe.

“Schat,” zei ze, “mag ik een paar dagen weg? Mijn zuster is uit de Oost terug, ik wil haar zien voor ze weer vertrekt.” Ik gaf haar mijn toestemming en zij ging, ze had haar spullen trouwens al ingepakt. Een week later kwam ze thuis, een dag later dan afgesproken, ik was bezig een klant te helpen toen mevrouw binnenwandelde... ze loopt hoofdschuddend langs mij heen, ik voel dat het niet lekker zit en ga er achteraan, ik vraag haar wat er in 's hemelsnaam aan de hand is, maar nee--geen zinnig woord, alleen maar gesteun en gekreun. Natuurlijk kwam ik er achter, ik ben geen man voor wie iets verborgen blijft, ik kreeg haar te pakken: zij ontving brieven uit Holland, brieven van een man. Ik vroeg haar of het waar was. Jezus, ze schold me uit voor alles wat lelijk is, maar ik wist zeker dat ze een minnaar had, absoluut zeker. Raad eens wie?’

Zijn kin stak strijdlustig naar voren, de aderen op zijn voorhoofd zwollen tot blauwe koorden, de rimpel boven zijn neus werd dieper.

‘Een advocaat van kwade zaken!’ schreeuwde hij. Hij leek heftig bewogen. Mercedes zag hem aan, om haar lippen vormde zich langzaam een toegeeflijke glimlach.

‘Het wordt laat,’ zei ze. ‘Er is toch geen fiesta. Zullen we gaan?’

[XV]

Mijn moeder rekende er op dat mijn vader deze paar weken voor me zou zorgen. Mijn vader rekende er op dat mijn zuster mij te eten gaf. Mijn zuster kon het niet schelen: ‘Het is jammer dat je hier niet slapen kunt, want thuis is het een troep (vader gaat nogal maar grootmoeder is een vuns). Hier kun je je wassen!’ Zij nam mij mee naar Sarriá en liet mij trots haar flat zien.

‘Nu ben je mijn gast en ben ik hier de baas, broerlief...’

De opzichtige luxe van de woning maakte indruk op me.

‘De prins heeft betaald,’ zei Mercedes, ‘maar ik heb alles uitgezocht. Vind je dat ik een goede smaak heb?’

‘Wie is de prins?’

‘De prins is de man die betaalt, de prins is mijn weldoener. Ik begrijp niet waarom, maar hij schijnt het heerlijk te vinden geld uit te geven voor een vrouw als ik. Begrijp jij het?’

‘Nee.’

Ze lachte spottend.

‘Vind je het thuis fijner?’

‘Nee.’

‘In Holland, misschien?’

‘Nee.’

‘Wel--’

Ze had gelijk. Vergeleken met het gore, verschoten meubilair thuis, het groezelige streepjesbehang en de onregelmatige plooien in de gordijnen, leek dit het toppunt van orde en zindelijkheid. Nergens een spoor van as of stof; mijn zuster scheen beducht voor schrammen en vlekken. Terwijl thuis de wanden vol hingen, prijkten hier slechts enige foto's.

‘Dat ben ik,’ zei Mercedes, ‘en dat ook...’

‘Ik zie het.’

‘Ik vind mijzelf mooi.’

‘Dat heb ik gemerkt.’

De toon in mijn stem stond haar niet aan.

‘Ben ik soms niet mooi?’

‘Niet zo erg,’ zei ik, mij verdedigend.

‘Waarom niet?’

‘Je bent ijdel,’ zei ik, ‘en heel erg mooi.’

Er kwam een gedachte bij me op.

‘Heb je als kind veel gespeeld?’ vroeg ik.

‘Waarom vraag je dat? Hoe bedoel je dat?’

‘Hield je van poppen?’

Ze keek me uitdagend aan. ‘Wat wil je daarmee zeggen?’

Ik haalde mijn schouders op.

Mercedes zei boos: ‘Wanneer je denkt dat ik je begrijp, dan heb je het mis. Ik houd helemaal niet van poppen. Nadat papa mij uit Leuven meenam, kwam ik bij oma; zij en ik haatten elkaar als de pest. Je weet niet wat dat betekent maar zij is ook eens mooi geweest (kun je het je voorstellen?). Ze stuurde mij de straat op.’

‘Waarom?’

‘Omdat er geen geld was. De Burgeroorlog brak uit en ik verkocht brood op de zwarte markt. Als er geen brood was, bedelde ik. Ik stal en kwam in de gevangenis terecht, ik stal vaak en verduiveld handig ook!’

‘Hoe oud was je toen?’

‘Twaalf of dertien. Maar toen ik vier maanden later vrijkwam heb ik mij gewroken. Ik stal zoveel dat ik er ziek van werd.’

‘En nu?’

‘En nu vraagt mijn broer of ik van poppen houd... “houd je van poppen?” Ik heb zelfs geen pop gestolen,’ schreeuwde ze. ‘Begrijp je dat?’

Zij zag mij aan, volkomen uitgeput. Ik nam haar gezicht tussen mijn handen en beiden lachten we.

[XVI]

Mijn zuster drukte mij op het hart niet eerder te komen dan tegen de middag en nooit voor elf uur: tot die tijd sliep ze. Zij had een bed met een lichtblauwe hemel. Als ze wakker was maar nog te lui om op te staan, mocht ik naar haar kijken. Een melkwit dal in de schaduw tussen haar lendenen, een tere herinnering aan het geheim van haar ontstaan: de gestulpte navel. Al het overige stilte, want mijn zusje slaapt kuis, op deze tijd tenminste. Mijn zusje, denk ik zo, stoeit niet met de maan, noch met de als man vermomde zon; deze betalen niet, wat mijn zusje aan fraais te bieden heeft is geld waard--en hier zit ik als toeschouwer.

[XVII]

Mijn zusje volgt rode en zwarte lijnen, aandachtig turend in een ovale spiegel trekt zij verwonderde en vragende gezichten, de wenkbrauwen omhoog, tuitende lippen, zij maakt zich graag voorbeeldig op--welk een beweeglijkheid en vooral, welk een gratie! Gratie, denk ik, moge dan het laatste hemd van de wanhoop zijn, gratie kan ook zijn de bedrieglijke roep van de veldvogel die de vijand weglokt van het nest. Haar kleine, schikkende handen gaan door met schilderen, herhalen dezelfde ronde bewegingen. Ik geef het denken op en probeer te zien hoe het werkt.

[XVIII]

Mijn zuster wachtte, met opgetrokken knieën lag ze op de sofa te lezen en te drinken. Omstreeks deze tijd stuurt ze me weg, dit is de tijd dat de prins kan komen. De prins komt ongeregeld, ongeveer eens in de veertien dagen. Hij kondigt zijn komst nooit aan en zij

leeft in angst dat iedere keer de laatste kan zijn. De kat houdt haar gezelschap, een vinnig zwart dier dat door veelvuldige, lepe diefstallen het contact met de buitenwereld onderhoudt. De kat heet Pixie, maar geloof me dat zegt niets, hij heeft talloze bijnamen: Rafaelita, Pepito, Jesusa, Gatito Negro, Elena, Eleonora; de gemoedstoestand van de meesteres bepaalt welke het zal zijn. Er was geen geld. ‘Jesusa moet eten,’ zei ze, ‘het arme dier kan er niets aan doen.’ We gingen van onze laatste duro vis kopen in de markthal. Aan de ingang kocht zij een groen gazen netje voor de boodschappen. Iedereen keek naar haar, zij was er zich van bewust, de mannen draaien zich om en kijken haar na, de vrouwen kijken misprijzend tot mijn zusje voorbij is. Zij kwam terug en toonde mij het netje, er waren tranen in haar ogen, de vissen glipten door de mazen. Het was verdrietig. ‘Ik deug nergens voor,’ zegt ze, ‘het is mijn schuld niet.’ Ik had echter de indruk van wel. Wanneer de prins komt opdagen, wordt de kat de kamer uitgejaagd, met stijve staart en van woede trillende snorren, want de prins houdt ervan alleen te zijn. Volgens mijn zusje roemt de prins haar zindelijkheid en huiselijke aard; hij moedigde haar aan door haar een draagbare radio en een boek over cocktails te geven. De prins zet

de radio aan en valt in een gezonde slaap. Zij schenkt hem een glas cognac in en gaat tegenover hem zitten. Wanneer hij ontwaakt vindt hij een vrouwevoet tussen zijn dijen: dat is alles wat hij wil. Hij rekt zich uit, schudt haar dankbaar de hand en gaat heen. Eens, bekende ze, gaf hij haar een avondjurk cadeau, gehoorzaam paste zij de jurk aan en hij monsterde haar lijf, ze was weer een paar maanden zwanger en haar borsten waren gezwollen. Dit ontging zijn onderzoekende blik niet, hij barstte in tranen uit en vertrok, weigerend haar verklaring aan te horen. De volgende dag ontving zij een telegram, hij ontbood haar in een van zijn appartementen. Hij verwelkomde haar zwijgend en leidde haar naar de badkamer, hij verzocht haar plaats te nemen op een ongeverfde keukenstoel, om haar heen stonden romeinse borstbeelden en in een marmeren kuip lagen stapels boeken en folianten. Hij bleef in de deuropening staan. Uitzinnig van angst viel zij op haar knieën en strekte haar armen naar hem uit. ‘Stil maar, meisje,’ fluisterde de prins, ‘je moet het me vergeven, het is sterker dan ik... je kunt gaan als je wilt.’ Hij belde een taxi en zond haar naar huis. ‘De prins praat weinig,’ zei mijn zuster, ‘hij maakt dat ik me schaam, hij is zeer beleefd en hoffelijk.’

[XIX]

Ik zie mijn zuster niet eerder terug dan tegen middernacht. Mijn zusje vindt het leuk mij mee uit te nemen, bij voorkeur naar gelegenheden waar ze vroeger gewerkt heeft. ‘Vrouwen,’ zei ze, ‘mogen me minder graag dan mannen.’ Ze heeft gelijk. Dit is de eerste maal dat ik nachtclubs bezoek en met een vrouw soupeer; ik geniet. Wij ontmoetten Luis. ‘Luis,’ zegt Mercedes, ‘is mijn vriend. Je herinnert je hem toch wel, hij schreef mij elke dag in Holland. Toen was hij erg verliefd op me. Hij kleedt zich uitstekend en is allesbehalve dom. Drie keer heeft hij mij ten huwelijk gevraagd.’ Ik kijk Luis aan en hij maakt een grapje dat ik niet snap. Mercedes lacht. ‘Luis heeft mij ontmaagd. Tenminste,’ zegt ze, ‘dat verbeeldt hij zich.’ Zij geeft voor niet te weten wie haar ontmaagd heeft, zij kan het zich niet herinneren. Ze heeft allang genoeg van hem, dat heeft ze zelf gezegd, maar Luis is handig. Een veelzijdig knutselaar, een vermakelijk metgezel. Luis Factotum: man-huisvriend-hond, speeltuig en begeleider. Mercedes biedt hem een café con carajillo aan en is af en toe lief voor hem. Het is vreemd maar hoe ziet Luis eruit? Slank en goedgekleed, maar verder? Het is onmogelijk hem te definiëren. Luis is altijd en onveranderlijk Luis.

[XX]

Eens per week komt mijn vader zijn dochter opzoeken. Zondagmorgen half twaalf, hij belt aan en wacht tot Mercedes klaar is. Vader draait de radio aan en luistert naar muziek, thuis heeft hij geen radio. Het irriteert Mercedes. De radio staat dag en nacht aan maar niet 's ochtends. Mercedes kijkt bokkig naar haar va-

der, schenkt hem zijn vermoet in en serveert hem gevulde olijven en almejas (een soort mosselen). Mijn vader begint onmiddellijk te eten. Mercedes raakt haast niets aan, nipt van haar cognac en slaat hem gade. Vader praat zonder een antwoord te verwachten, het is duidelijk dat hij zich hier nog steeds niet thuisvoelt. Nu ben ik hier, hij heeft iemand om tegen te praten. Ik antwoord zo goed als ik kan, mijn zusters blikken trotserend.

Mijn vader zegt: ‘Ik moet eens opstappen.’

Een kwartier later is zijn glas pas half leeg.

Mijn zuster zegt: ‘De groeten aan oma, papa.’

‘Ja,’ zegt hij, ‘ik moet eens opstappen.’

Een half uur later vertrekt hij.

‘Tot de volgende week,’ zegt Mercedes.

Zij kust haar vader.

‘Tot ziens,’ zegt hij, ‘pas goed op jezelf, kleine meid!’

De deur wordt achter hem gesloten.

‘Het is zondag,’ zegt mijn zusje, een zucht slakend, ‘goddank, eindelijk rust.’

Maar eens in de veertien dagen, zondagmiddag, gaat ze op visite bij haar grootmoeder en brengt haar een fles advocaat. Grootmoeder is dan erg blij, zij biedt haar kleinkind een glas aan, Mercedes weigert beleefd en het oude wijf drinkt de fles achter elkaar leeg.

[XXI]

De avond voor mijn vertrek zat er onweer in de lucht. De aarde leek een zwetende, vette bal. Muren en straatstenen kromden zich en glinsterden ertsig. Mensen bleven staan, wisten zich het voorhoofd af, de ogen met de handen beschuttend trachtten zij omhoog te zien: planten, bomen, bloemen zweefden tegen een loodgrijze lucht. Een gezichtsbedrog. Al wat leefde was kleverig, het schijnbaar levenloze dor

en schilferig.

De vervreemding drong het huis binnen. Ik stootte mijn schenen tegen de stoelen. De kat Pixie gooide de enige vaas in de kamer om (zij brak niet). Alleen mijn zuster bleef onaangedaan, languit lag ze onder haar zijden hemel en las.

Tot plotseling ook zij het niet meer uithield, ze kreeg hoofdpijn. ‘Laten we gaan dansen,’ zei ze, ‘ik heb migraine.’

Wij reden in een taxi naar een cabaret waar een vriendin van haar optrad.

‘Een fascinerend wezen, ik ben benieuwd hoe ze zingt.’

Ik wrong mij tussen de tafels rond de dansvloer door. Een kelner kwam op mij toe en boog, net iets te onderdanig. Mercedes fluisterde: ‘De mensen mogen me niet, vertel me niks, ik ken ze.’

Ik wilde vooraan zitten om vooral niets van de floor-show te missen, maar Mercedes zat al, knieen stijf tegen elkaar. Daar was de kelner weer. Mijn zuster bestelde.

‘Kijk!’ Ze stootte me aan.

Ik herkende de vrouw, haar foto hing in de slaapkamer, de enige foto die mijn zuster naast de hare duldde. De vrouw was gekleed in een groene avondjapon met vergulde knopen.

Mercedes knipte met haar vingers en siste zacht...

de vrouw draaide zich om, en zond ons een stralende glimlach toe.

‘Is het geen schoonheid?’ fluisterde Mercedes. De muziek stopte abrupt, de dansvloer werd ontruimd, in de hoeken flitsten gekleurde schijnwerpers aan. De vrouw wachtte op stilte, betrad de vloer en begon te zingen. De glimlach voor Mercedes werd een zoetsappige grijns. De band speelde, de vrouw zong, haar gezicht bleek en langwerpig in het blauwe licht; haar stem was goed maar miste innigheid, ze zong in gevoelslettergrepen.

‘Ze zingt niet,’ merkte ik op, ‘ze wordt betaald.’

‘Ik weet het,’ zei Mercedes. ‘Dat zegt ze zelf maar ze lacht erom. Ik ben bang dat ze boos op me is, ik heb haar in lang niet gezien.’

‘Je ziet bleek.’

‘Ja.’

Mijn zusters gezicht was onherkenbaar. Een wrede mond met geknepen lippen; de manier waarop ze naar de vrouw staarde beangstigde me. De vrouw wachtte het applaus niet af. Ze kwam naar ons toe en vroeg: ‘Mag ik erbij komen zitten?’

‘Wat wil je drinken?’ vroeg Mercedes.

‘Whisky-soda.’

‘Dan moet ik poffen. Maar als je er op staat...’

‘Cognac!’

Ik verstond de vrouw niet, ze sprak catalaans. Haar wenkbrauwen waren geschoren en ze trok af en toe met haar mondhoeken; op de knopen van haar japon waren beestjes gegraveerd, liggende en staande antilopen.

Ze nam afscheid van ons. Ik voelde haar hand in de mijne. Even later danste ze ons voorbij, het hoofd afgewend, kijkend over de schouder van een corpulente heer.

‘Nu wil ik weg,’ zei Mercedes.

‘Waarom wil je weg?’

‘Ik wil weg maar niet nu,’ zei Mercedes.

‘Waarom ben je bang?’

Zij pakte haar glas op en ik zag dat haar hand trilde, het glas schudde in haar vingers. Het glas tikte tegen het tafelblad.

‘Je bent dronken,’ zei ik. ‘Je hebt te veel gedronken. Waarom?’

Ik moest nu opstaan, maar haar angst deelde zich aan mij mee.

‘Hier is je jas...’

‘Een ogenblikje,’ zei ze en sloot haar ogen. ‘Ik mediteer,’ fluisterde ze glimlachend, en zonk weer terug in haar stoel.

Toen stond zij op, haar arm om mijn schouder.

‘Ze zullen me zien,’ zei ze. ‘Het is afschuwelijk, het is gemeen...’

Ik ondersteunde haar tot de taxi. Ze schoof zich naar binnen, verontschuldigend glimlachend tegen het interieur. Enige huizenblokken verder, ging ze rechtop zitten en gebood de chauffeur te stoppen. Wij gingen een café binnen, ze verdween naar het toilet. Ik keek toe hoe de barkeeper koffie liet druppen in twee porseleinen kopjes. Zijn knipoog beantwoordde ik met gegrinnik.

De chauffeur sliep achter zijn stuur, een sigaret hing neer uit zijn mondhoek. Een heldere nacht, het onweer was overgedreven. Ik tikte tegen de sigaret: de chauffeur schrok wakker en haastte zich het portier te openen; daarna probeerde hij de wagen te starten, hetgeen niet dadelijk gelukte. Ik luisterde en bekeek mijn zuster. Ze was in de hoek weggekropen; ze had haar kousen uitgedaan, haar knieën blonken wit op.

Het café was op een plein en in het midden van het plein spoot een fontein; een paar meiden baadden hun voeten, hun pumps hielden ze tussen duim en wijsvinger; ze merkten de taxi op en riepen schunnigheden naar de chauffeur; een van de meiden heupwiegde, een hand onder haar borsten; de chauffeur lachte en schreeuwde iets terug, op hetzelfde moment schoot de wagen vooruit.

De meiden verdwenen uit het gezicht.

Mercedes kuchte.

‘Weet je hoe ze heet?’ vroeg ze.

‘Wie?’

‘Heb je haar naam niet gehoord? Zij weet dat whisky belachelijk duur is. Ik wil geen geld van haar lenen, ik heb geen geld nodig, ik haat haar...’

‘Waarom?’

‘Haar benen zijn te lang en misschien wel mooi, maar haar tieten, ze denkt dat ze tieten heeft, om je rot te lachen. Ze denkt dat ik van haar houd, maar zij heeft geen tieten, ze is trouwens helemaal veel te mager, net een asperge!’

Ze lachte.

‘Breng je me naar huis?’

‘Zoals je wilt.’

De ruit tussen ons en de chauffeur was dicht, we waren zo goed als alleen. De huizen gleden langs ons heen, grotere en kleinere pleinen, kruispunten; overal stilte en verlatenheid. Het glas tussen ons en de chauffeur blikkerde. Soms werd de chauffeur onzichtbaar.

Er was eenzaamheid, woorden moesten gezegd worden... verlossende woorden... maar welke? Haar koppigheid maakte een keuze vrijwel onmogelijk, het haar dat over haar ogen viel bewoog in de wind, haar handen zochten de bekleding, knepen, frommelden, haar hakken tikten. Toen

zochten mijn handen haar.

‘Laat me met rust,’ snauwde ze.

Ze vroeg: ‘Houd je van me?’

Het ultimatum kwam onverwachts. Ik wist geen woorden die haar zouden overtuigen, benoembare begrippen hadden opgehouden te bestaan. Hield ik van haar? Ik dacht er over na maar kon geen antwoord vinden, zelfs geen gedachte. Voor ik besefte wat er gebeurde, schoot de punt van haar schoen omhoog en trof me in het gezicht, ze schreeuwde tegen me: ‘Je houdt niet van mij, je kunt niet van mij houden, je weet dat net zo goed als ik...!’ Mijn ogen vulden zich met tranen, ik huilde van woede, om wat ze zei maar vooral om wat ze gedaan had. Zij wierp zich tegen mij aan, mij radeloos liefkozend, mij troostend: ‘Ik houd van je, heus ik houd van je, van niemand anders, alleen van jou!’

Mijn bril had de schok opgevangen en lag versplinterd op de vloer. Ik was hulpeloos, half blind, en razend. Ik duwde haar van mij af maar dadelijk daarop, tot mijn verwondering, trok ik haar weer tegen mij aan. Nee, ik was niet boos meer, waarom zou ik, ik hield van haar; heus, Mercedes, mijn Merche was niet dronken. Het was de warmte, die vervloekte warmte, die ons parten had gespeeld...

[XXII]

Tegenover de opticiën bevond zich een snackbar waar ik kon wachten. Ik zat op een hoge kruk, turend naar de uitgestalde eetwaren. Ik wees op goed geluk: tonijn, sla en schijven tomaat. Ik trok de slabladen aan flarden, enterde een schijfje tomaat en spleet het doormidden, de vis beviel mij nog het meest en die at ik op.

‘Over een half uur is hij klaar,’ zei Mercedes. ‘Je kunt je trein halen.’

‘Gelukkig.’

‘Omdat je nu kunt weggaan?’ vroeg ze pruilend.

‘Ik weet het niet,’ antwoordde ik. ‘Om je eerlijk te zeggen, ik weet het niet.’

‘Om die bril?’

‘Praat geen onzin!’

‘Er is nog iets dat ik je moet vertellen,’ zei ze. ‘Iets dat je nog niet weet.’

‘Is het belangrijk?’

‘Misschien. Maar ik wil dat je het weet, het is beter om nu eerlijk te zijn.’

Van heel dichtbij kon ik haar gezicht goed zien, zij had grote ernstige ogen en haar lippen waren half open; ik kuste haar.

‘Niet doen...’

‘Waarom niet?’

Ik trok me terug en nam een hap, een veel te grote hap; ik kauwde gehaast en had moeite met doorslikken.

‘Herinner je je mijn brieven nog? Al die brieven die ik je stuurde? Was je er blij mee?’

‘Welke brieven?’

‘Vanaf de allereerste,’ zei ze.

‘Ik heb ze allemaal bewaard,’ bekende ik.

‘Ze zijn van Luis,’ zei Mercedes.

Ik begreep het niet.

‘Luis heeft ze geschreven,’ legde ze uit, ‘woord voor woord, en toen je me vroeg ze niet te tikken maar te schrijven, heb ik ze overgeschreven. Had je dat gedacht? Had je zoiets van me verwacht?’

‘Ach, waarom niet tenslotte.’

‘Ben je nu boos?’

‘Waarom deed je het?’ Ik at door maar vermeed haar aan te zien.

‘Wat wil je,’ zei ze. ‘Het kon me geen moer schelen, ik wist niet wie je was en het kon me niet schelen ook. Wat maakt het uit, was je er gelukkig mee of niet? Wat maakt het jou uit wie ze schreef... als Luis het niet gedaan had zaten we hier niet.’

‘Je hebt gelijk,’ zei ik.

‘In het vervolg zal ik je zelf schrijven,’ beloofde zij. ‘Altijd!’

[XXIII]

Wij beiden op het perron, te bevreesd en te verlegen om een woord uit te brengen. De trein naar Cerbère stond op het punt te vertrekken. In de stationshal fluisterde ik: ‘Ik verwacht dat je niet huilt, Merche!’

‘Ik ben niet gewend te huilen.’

Ik gaf mijn vader een hand en liet toe dat hij mij op mijn wangen kuste. Mercedes bleef op de achtergrond.

‘Je zult me hard vinden, Merche, als vader komt om afscheid te nemen, maar besef dat ik me in zijn nabijzijn moet beheersen. Er zal niets tussen ons veranderd zijn. Het is voor ons bestwil...’

Mijn zuster had niet geantwoord, maar vlak voordat ik vertrok nam zij mij apart en smeekte: ‘Wees eerlijk, ben je blij dat je weggaat? Geef toe, dat je van me walgt en nu blij bent.’

‘Je weet wel beter,’ antwoordde ik, maar waagde het niet haar in de ogen te zien.

[XXIV]

Ik zat op een stoel voor mij uit te staren. Door de zonneblinden filterde licht. Het geluid van een sproeier in de tuin beneden, wanneer de straal in de richting van het huis stond hoorde ik het gekletter van vallende druppels. Het leek alsof ik nooit was weggeweest.

Haar ogen. Eén opengesperd, uitdagend oog.

Ik volgde haar, toen kwam ik dichterbij, mijn armen tegen mijn lijf gedrukt. Nog enkele stappen--en toen:

‘Blijf waar je bent. Kom niet dichterbij. Hoe kon ik weten dat je zou komen? Je hebt me nooit geschreven!’

Het was een litanie, een web van klanken dat verscheurd diende te worden, een te overbruggen kloof.

Mijn zuster stond voor mij: een gestalte, een gelaat met twee ogen. Haar gelach drong tot mij door. Ze zigzagde van mij weg in de richting van de slaapkamer. De deur stond op een kier.

‘Ik moet me verkleden,’ kondigde ze aan. ‘Het is alsof je nooit bent weggeweest.’ Na enige aarzeling: ‘Als je wilt, mag je naar me kijken...’

Liefkozen als altijd, tartend aanhalig, tot er opeens (en dit was nieuw) geen belemmering meer was en onze grenzen opgehouden hadden te bestaan; we stopten, onze lichaamswarmte als iets tastbaars tussen ons.

‘Het is te dwaas,’ zei ze geprikkeld. ‘Het is onmogelijk.’

‘Jij hebt nooit voor iets anders geleefd.’

‘Het is zondig. Het gaat te ver.’

‘Onzin.’

Eindelijk en voor het eerst de paring. Zij was niet passief, ze vulde mij aan--ongevormde bedoelingen en halfvoltooide bewegingen zonder geestdrift doch zonder hoon. Wat mij betrof: een vrome, alles overheersende aandacht.

In de zoete mist daarna probeerde ik genot te ontdekken en vond het er niet. Ik stond voorzichtig op en bedekte haar met het laken dat ik op de vloer vond. Ze sliep, haar neusvleugels bewogen als kieuwen, haar oogleden trilden en het dons op haar slapen deinde, zij was een en al beweging; ik trachtte ontroerd te zijn maar slaagde er niet in. Zij werd wakker en ik was bang.

Ze ging rechtop zitten en trok het laken om zich heen.

‘Heb je opgepast?’

‘Ja.’

‘Ben je er zeker van?’

‘Ja!’

‘Je liegt. Ik geloof je niet.’

Het geluid van een claxon, een auto manoeuvreerde uit de garage beneden. Ze geloofde me niet.

‘Ik ga nu maar,’ zei ik.

‘Kom gauw terug. Ik zal je missen.’

Ik keek haar aan. Ze lonkte naar me, verdrietig en teder tegelijk. Vlug liep ik op haar toe en nam haar in mijn armen. Daarna kon ik weggaan.

[XXV]

Mercedes had nu een dienstbode. Helemaal zoals het hoorde: zwarte jurk, witte schort met ruches, gesteven kraag en manchetten. ‘Wij doen niet onder voor de anderen,’ zei mijn zuster.

Ik logeerde nu bij haar. ‘Ik heb de prins verteld dat je hier bent en hij heeft vanmiddag een bed laten bezorgen.’

Op een morgen kwam het dienstmeisje in mijn kamer en maakte me wakker.

‘Komt u dadelijk mee, meneer.’

‘Is het dringend?’

‘Ja, ja...’

Ik sprong het bed uit, greep mijn ochtendjas en volgde haar naar de keuken. Zij posteerde zich giechelend en proestend voor het raam dat, evenals het mijne, uitzag op de binnenplaats.

‘Ziet u het?’

Ik volgde haar blik.

‘Kunt u het niet zien?’

‘Nee...’

‘Op de waslijn.’

Ik zag wat ze bedoelde. Ik herinnerde mij alles weer. Dus daar was het. Het was blijven haken aan een van de waslijnen, twee verdiepingen lager

--een bijna onherkenbaar voorwerp; verleden jaar had ik het gestolen van mijn vader en gisteren toen ik met mijn rug naar haar toe lag, vroeg ze wat ik deed, ik gaf geen antwoord, ik was naar mijn kamer gevlucht en had het raam opengerukt.

‘Ziet u het nou?’ vroeg het dienstmeisje op medeplichtige toon.

‘Ik kan niets zien,’ loog ik. ‘Je bent een vieze meid, je moest je schamen.’

Ze trok een brutaal gezicht en stak haar tong tegen me uit. Maar ze gaf de moed niet op en ging Mercedes roepen, die, niet wetend wat er gebeurde, binnen kwam hollen.

‘Wat is er aan de hand? Ik schrik me dood.’

‘Het is een kapotje,’ zei ik. ‘Mij lijkt het een kapotje.’

‘Ik heb 't het eerst gezien,’ zei het dienstmeisje. Mercedes draaide zich naar haar om en zei: ‘Hoe weet jij hoe een condoom eruit ziet? Je moest je schamen. Aan je werk!’

Het meisje bloosde en verdween.

Mijn zuster zei verontwaardigd: ‘Ik begrijp niet hoe een ding als dat daar gekomen is. Beneden woont alleen een oud echtpaar.’

Ik keek haar verbaasd aan, maar zij keurde mij geen blik waardig.

‘Walglijk en bijzonder slordig,’ zei ze. ‘Ik hoop dat iemand dat vieze ding weghaalt.’

Later hoorde ik haar in de badkamer zingen: Tea for Two.

's Middags draaide het dienstmeisje net zo lang om mij heen tot ik haar vroeg wat ze op het hart had.

‘Het hangt er nog steeds.’

‘Werkelijk?’

‘De buren hebben hun was opgehangen. Er is vast niemand die het eraf durft te halen.’

Ik stelde lachend voor: ‘Zal ik het doen?’ Maar Mercedes kwam binnen en het dienstmeisje begon haastig te vegen.

De volgende morgen was het wasgoed van de buren binnengehaald. Het condoom bleef waar het was, mistroostig bungelend in de motregen. Het dienstmeisje genoot zichtbaar. Misschien vermoedde ze iets. Wanneer zij aan tafel bediende, maakte ze voortdurend toespelingen; het begon ons op de zenuwen te werken. Ten einde raad, gebood mijn zuster haar te zwijgen.

Enige dagen later (de vijfde om precies te zijn) vroeg mijn zuster mij:

‘Denk je dat het als een grap bedoeld is?’

‘Wat?’

‘Je weet best wat ik bedoel.’

‘Niet voor zover ik weet, Merche.’

‘Dus je weet het ook niet?’

‘Niet meer dan jij,’ zei ik, haar aankijkend.

Zij vertrok geen spier.

‘Ik vertrouw je,’ zei ze.

De zesde dag kwam Luis opdagen. Het dienstmeisje deed hem open en loodste hem mee naar de keuken. Gillend van het lachen kwam hij terug.

‘Wat een mop... hoe ondeugend, ze hebben liggen naaien op het dak.’

‘Werkelijk?’ vroeg Mercedes sarcastisch. ‘Er is al geen jaar iemand boven geweest, het is afgesloten.’

Luis was niet uit het veld te slaan. Hij haalde zijn agenda te voorschijn en tekende voor hoe het gebeurd kon zijn.

‘Maak je niet ongerust,’ zei hij tenslotte. ‘Niemand zal jullie verdenken. Het kan alleen van het dak gekomen zijn. Of van beneden, omhoog geblazen door de wind.’

‘Daar woont niemand,’ zei Mercedes snibbig, ‘die zijn al maanden weg.’

De zevende dag keerde de rust weer. Onbekende handen hadden het condoom van de waslijn gelicht. Het dienstmeisje kondigde het nieuws aan als een noodlotstijding.

[XXVI]

‘Veronderstel...’ (ze zag mij aan), ‘veronderstel, dat ik heel erg oud word. Het zou een grol zijn maar je weet nooit.’

Haar half toegeknepen ogen en opgetrokken schouders verrieden haar, een weloverwogen

vraag zou nu volgen.

‘Zou je dan voor me zorgen?’ En aangezien ik niet onmiddellijk antwoord gaf: ‘Waarom zou je niet voor me zorgen? Ik zou willen weten waarom niet.’

‘Hebben we het daar al niet over gehad?’ zei ik.

‘Och kom!’ Snel veerde zij terug, kruiste haar benen, en spreidde haar armen uit--een gevleugelde uitdaging.

‘We zouden het er over kunnen hebben. In feite hebben we het er al over.’

‘Jij hebt het er over,’ zei ik.

‘Ik zal lief voor je zijn,’ zei ze. ‘Waarom zou je mij niet helpen?’

‘Wil je dat ik medelijden met je heb?’ vroeg ik schamper. ‘Ik heb geen medelijden! Mijn moeder heeft me voor je gewaarschuwd, zij wist dat je wat van me zou willen.’

‘Ik verwachtte niet anders van haar.’

‘O ja?’

‘Ik vraag mijn broer niet om medelijden.’

Ik had spijt van mijn uitval. ‘Vergeef me, je weet best dat ik het niet zo bedoelde.’

Zij sloeg haar armen om mij heen en vlijde zich tegen mij aan, ik voelde een natte wang tegen mijn hals. Ze huilde.

‘Ik weet het,’ snikte zij. ‘Ik begrijp je zo goed.’

[XXVII]

Ik vroeg haar: ‘Wat ga je doen als ik wegga?’
‘Niets. Waarom wil je plotseling weg?’
‘Ik moet terug.’
‘Ja, dat is waar.’
‘Weet je, het is niet dat ik je niet helpen wil maar je hebt het beloofd. Je bent me iets schuldig...’
‘Ik beloof nooit iets. Ik ben je niets schuldig.’
‘Zie je nu wel... Het ligt aan jezelf.’

(Ik gebruik beloften en schuld om tijd te winnen, ze hebben geen andere betekenis. Een strategie die ik van mijn zuster heb geleerd.)

Dus kalm, zorgvuldig articulerend:

‘Je beloofde me dat je zou werken, dat je iets zou gaan doen.’

‘Anders niets?’ vroeg zij grimmig.

‘Dan zou ik je kunnen helpen!’

Ze lachte me uit. ‘Je voelt je schuldig,’ zei ze, ‘dat is alles.’

Ik hoefde niets meer te zeggen, ze dacht al na.

‘Ik zou het natuurlijk kunnen proberen,’ zei ze.

‘Het zou opwindend kunnen zijn.’ (Ze grinnikte.) ‘Maar het maakt me bang...’

‘Je went er wel aan.’

‘En als ik het probeer, zul je me dan helpen?’

‘Natuurlijk.’

‘In dat geval... Wanneer moet ik beginnen? En hoe?’

Ik had daar nog niet over nagedacht. ‘Zo spoedig mogelijk,’ zei ik.

‘Een geweldig idee!’

‘Beloof je het?’

‘Wat?’

‘Je best te doen!’

‘Waarom niet,’ zei ze. ‘Je best doen, daar is niets tegen.’

[XXVIII]

De nacht voor mijn vertrek waren we beiden ziek van angst. Ik was nog nooit zo bang geweest. Het was of wij elkaar besmet hadden met een afgrijselijke, ongeneeslijke ziekte. De kamer was vol maanlicht, de deuren naar het balkon en alle ramen waren wijdopen. ‘Kun jij slapen?’ vroeg ik, ‘slaap je?’ Onze lijven lagen lijkbleek in de nacht.

[XXIX]

Het was Luis die mij opendeed. Hij nodigde me binnen met een potsierlijke buiging en sloeg zijn hakken tegen elkaar. ‘Welkom, uw zuster laat zeggen dat u verwacht wordt.’

Hij nam mijn bagage en ging mij voor. Vanuit de zitkamer klonk gelach. Over de deur hing een grijze overjas. In de gang lag een paarse sjaal. Ik bukte me om hem op te rapen, maar Luis kwam terug en duwde me de kamer in.

‘Je komt als geroepen.’

Mercedes lag uitgestrekt op de sofa, haar mollige handjes vouwden zich over haar buik. Ze maakte haar hand los en wuifde naar me. Aan haar voeten zat een jongen van mijn leeftijd, vermoedelijk de eigenaar van de grijze jas; hij droeg een gestreept pak, hij was niet rijk. Ik beantwoordde zijn verlegen groet met een schuchtere glimlach. Hij had een bleek rond gezicht, schuwe bruine ogen en een fraaie rechte neus.

‘Hij heet Tony,’ zei Mercedes. ‘Hè, Antoñito?’

‘Hallo Antonio,’ zei ik.

Luis kondigde aan: ‘Je zult nog veel meer over

hem horen.'

Luis snelde naar de sofa en Mercedes schikte op om plaats voor hem te maken. 'Luister,' zei hij opgewonden, 'ik vertel het je maar: hij is gek.'

'Een ogenblik, Luisito,' zei ik, het spel meespelend. Ik pakte een stoel uit de hoek van de kamer, zette hem neer achter de met een glasplaat bedekte tafel en ging zitten. 'Nou, vertel op...'

'Heb ik je verteld wat er gebeurde toen ik binnenkwam?' vroeg Luis.

'Aan mij wel,' zei Mercedes, 'maak het kort.'

'Stel je voor: Ik kom binnen, dat wil zeggen, ik bel aan en iemand doet de deur open. Wie denk je? Tony! Tony zegt (je zult het niet geloven, het is ongehoord), hij zegt: "De señorita is vandaag niet thuis." Wie is niet thuis? vraag ik hem, en wat antwoordt hij, wat zegt deze idioot? "Juffrouw Mercedes is er niet. Ik pas op het huis." Nu vraag ik je, hoe vind je dat? Je zult met me eens zijn, deze Tony, deze Antonio Zo en Zo is een zielige vent--dus wat doe ik? Ik nodig hem uit iets te drinken terwijl wij op je zus wachten, maar verbeeld je: hij weigert!'

Beschuldigend wees hij naar de jongen die schrok en zich tegen Mercedes aandrukte. Zij pakte zijn hand.

Luis vervolgde: 'Wat wil deze Tony mij wijs-

maken? Hij zegt te geloven dat je zus niet thuis is en ook niet thuiskomt. Wat doet een man als ik in zo'n geval? Hij trekt zijn mes. Ik trek mijn mes. Zo--' Luis haalde een zakmes met kurketrekker te voorschijn en probeerde tevergeefs het te openen. 'Donder op, Antonio, maak dat je wegkomt, wrak! Dat schreeuwde ik tegen hem. Maak dat je wegkomt, zeg ik!' Luis verrees van de sofa en deed een uitval met het mes, haalde diep adem en besloot: 'Kortom, beste kerel, ik kwam deze kamer binnen en zag je zuster daar precies zo liggen. Afgebrande lucifers en as op de vloer gestrooid als corpora delicti, en dat op het schone tapijt! Vuile glazen, verwarde haren, en dan deze ridder zonder vrees of blaam, Don Tony!'

Luis zweeg en keek dreigend om zich heen.

'Waar is Tony nou?' vroeg Mercedes, alsof ze de kat toesprak. 'Is ie nou dood? Heb je hem werkelijk gedood met je pennemes, Luis?'

Mercedes loerde naar Luis. Toen hij niet antwoordde begon ze te giechelen. Tony en Luis stonden tegenover elkaar, er dreigde een vechtpartij te ontstaan. Ik zag haar verstijven, de huid op haar slapen spande zich, verwondering verspreidde zich over haar gezicht--onaangename verwondering. Toen begon ze catalaans te praten, berispend en gebiedend. Ik kon haar niet volgen.

Ik merkte dat ik slaap had, een plezierige gewaarwording, een ontvankelijkheid voor alles en iedereen kwam over mij en stemde mij mild. Ik kon alles verdragen mits ik niet hoefde te bewegen en niet geslagen werd. Eén ogenblik scheen ik erbij betrokken te worden. Luis, geprikkeld door mijn onverschilligheid, vroeg op hoge toon wat ik hier eigenlijk deed. Ik ging rechtop zitten, menend dat hij doelde op het feit dat ik geen cent bezat en hoopte op kosten van mijn zuster te kunnen leven. ‘Gaat je niets aan,’ zei ik, maar hij luisterde niet. Ze kibbelden verder.

Uren later schudde Mercedes mij wakker. Luis en Tony drukten elkaar de hand. ‘Denk er alsjeblieft aan,’ hoorde ik Luis zeggen tegen Tony, ‘als de prins het te weten komt raakt onze Merche alles kwijt.’

Beiden keken bedroefd naar de lege glazen en de asvlekken op het tapijt. Klaarblijkelijk waren ze nu goede vrienden.

Ik zag hoe Tony Mercedes omhelsde in de hal, haar voet tegen zijn magere enkel. Hun verwrongen schaduwen op de wand.

Luis zei: ‘Vind je het niet koddig? Snap jij die Tony? Het is altijd hetzelfde met Merche.’

‘Het is een kind,’ zei ze, ‘hij kan er niets aan doen.’ ‘Verrek,’ zei Luis, ‘en ik dan?’

[XXX]

Zij trok mij naar zich toe en zoende mij op mijn voorhoofd. ‘Met Luisito is het nu uit,’ zei ze. ‘Een week of wat geleden heb ik hem er uitgeschopt, de dienstbode ook, maar die is weer terug. De buren zanikten mijn hoofd dol dat ik haar terug moest nemen. Het was best grappig haar midden in de nacht er uit te trappen. Ze is nu tenminste wat handelbaarder geworden, maar zoals je ziet: Luis is er ook weer.’

Zij lachte. Haar lachen klonk gedwongen. Ze was dikker geworden en begon er steeds meer als mijn moeder uit te zien; misschien omdat ze haar wenkbrauwen niet bijgewerkt had: twee belachelijke plukjes.

‘Je stelt je aan,’ zei ik. ‘Giechel niet zo raar. Vertel me liever of je blij bent me terug te zien.’

‘Erg blij. Merk je dat niet? Maar ik ben verliefd, ontzettend verliefd.’

‘Op Tony?’

‘Ik ben gek op hem. Hij is net zo oud als jij.’

‘Is dat een compliment?’

‘Zul je aardig tegen Tony zijn?’

‘Moet dat?’

‘Wat wil je drinken?’ zei ze. ‘Kom naast me zit-

ten.’ Als een kind nestelde ze zich in mijn armen.

‘Wat kan het jou schelen,’ zei ze, ‘die jongens vervelen je.’

‘Dat weet ik niet,’ zei ik.

‘Je kent me veel te goed. Voor jou ben ik geen vrouw en geen zuster.’

Ik legde mijn hand op haar schoot en ze veegde hem weg.

‘Je moet mij raadgeven. Jij bent onpartijdig.’

‘Denk je dat?’

‘Hij heeft een nacht bij me geslapen. Dus heb ik Luis verteld dat ik hem ontrouw was geweest. Hij lachte me uit, de halvegare. Ik schreeuwde tegen hem dat ik ook met jou geslapen had maar hij wilde me niet geloven. “Jij of een andere hoer, het blijft mij hetzelfde,” zei hij. Hij is aan mij gewend maar aan hem wen ik nooit. Nooit! Begrijp je?’

‘Kinderwerk,’ zei ik.

‘Tony is geen jongen. Tony is een man.’

‘Wat kan het je schelen? Ik gedraag mij zelf als een jongen.’

‘Niet tegenover mij!’

Ik verborg mijn hoofd in mijn handen, ik voelde me belachelijk.

‘Je bent hard,’ zei ze. ‘Je bent hard geworden.’

Zij streelde mijn wang.

‘Kijk naar mijn ogen,’ zei ik, ‘ze zijn niet hard.’

Glimlachend stak ze me haar wang toe, ik kuste haar, legde mijn hand op haar schouder.

‘Zou je het niet fijn vinden wakker te worden naast iemand van wie je houdt?’

‘Ja, dat zou ik,’ zei ze. ‘Met die jongen.’

Ze ademde dieper en zwaarder nu. Ik kuste de rug van mijn hand die op de hare lag. ‘Kies hem,’ zei ik. ‘Kies Tony.’

Luis kwam die avond terug. Later kwam Tony. Ze waren nog aan het praten toen ik naar bed ging. De volgende ochtend vertelde ze me dat Luis erin geslaagd was haar te overtuigen dat het beter was als ze Tony liet schieten (hij was om haar van huis weggelopen, de prins zou het beslist te weten komen), ze hadden hun beslissing aan Tony meegedeeld, maar hij was in tranen uitgebarsten, hun smekend hem tijd te geven, aan het einde van de maand hoopte hij werk te vinden en dan konden ze trouwen.

‘Ben je zwanger?’

De gedachte was reeds eerder bij me opgekomen: was het de manier waarop ze bewoog, haar rusteloosheid? Ik merkte op dat zij verbleekte. ‘Waarom zeg je dat? Luis heeft het je verteld!’ Zij rilde van afschuw. ‘Tony is geen kind,’ zei ze kwaad.

‘Hij is trouwens heel anders dan jij.’

[XXXI]

Onderwijl ging alles stuk. De prins kwam niet meer en het geld was op.

Luis had zich teruggetrokken. Aangezien we een nogal groot bedrag nodig hadden (er werd geen krediet meer gegeven), verkochten Tony en ik de helft van de inboedel aan een opkoper en daarna vierden we feest; we kochten champagne en biefstukken, en gedrieën gezeten op het blauwe hemelbed, aten en dronken wij en maakten zwarte koffie op een primus.

Mercedes besloot naar Mallorca te verhuizen. Ze zou er haar juwelen voor moeten belenen maar zelfs dat was geen bezwaar. Mercedes stond erop dat Tony met ons meeging en ik vroeg haar wie zijn overtocht betalen zou, hij had geen cent.

'Dan gaan we niet!'

'Kun je niet gaan zonder hem?'

'Als Tony geen geld heeft ga ik niet.'

De jongen zat tegenover me. Mercedes wendde zich tot hem en vroeg uitdagend: 'Waarom zeg je niets?'

'Je broer spreekt slecht spaans,' verdedigde Tony zich.

'Gigolo,' zei ik. 'Je behandelt mijn zuster als een hoer. Je gaat er zelfs prat op tegen je vrienden. Lieg niet, ik heb het zelf gehoord.'

'Is dat waar?' vroeg zij.

Tony gaf geen antwoord, ofschoon mijn beschuldiging vals was.

‘Tenslotte ben ik je broer.’ (Wat betekende dat?) Ik stond op en nam een van de rococo stoelen, maar Mercedes zei:

‘Neem een andere stoel, door die zak je heen.’

Ik verliet de kamer en keerde met een keukenstoel terug.

‘Het is nog steeds niet duidelijk wat je wilt dat ik doe,’ zei ze.

Terwijl ik over een antwoord nadacht, boog Mercedes zich over naar Tony en vroeg hem iets--zeker om het een of ander te halen want hij verdween, een omweg makend om me niet te hoeven passeren. Ik keek mijn zuster vragend aan.

‘Ik heb hem verteld dat ik met mijn broer heb geslapen, hij vindt het ontzettend,’ zei ze met een vage glimlach.

Tony kwam terug en gaf haar een glas dat zij gulzig leegdronk en met een gezicht vol walging wegzette. ‘Het is lauw,’ mompelde ze.

‘Ik wil met je praten,’ zei ik.

‘Ga je gang!’

‘Maar ik wil dat je eerst hem wegstuurt. Die jongen hoeft niet te horen wat ik te zeggen heb. Later mag hij terugkomen als hij wil.’

‘Wil je weggaan, Tony?’ vroeg Mercedes.

De jongen verroerde zich niet. Ik keek in zijn richting zodat hij zich verschrikt omdraaide maar

weggaan deed hij niet.

‘Zoals je wilt,’ zei ik. ‘Ik wilde mijn zuster alleen maar vertellen dat ze naar de verdommenis gaat. Maar wat erger is, Merche, is dat je niet alleen jezelf naar de verdommenis laat gaan maar ook deze jongen. Je maakt een lafaard van hem.’

Zij schudde Tony's arm. Hij staarde naar de vloer, zij kon hem niet in beweging krijgen. ‘Doe het licht aan, Tony,’ zei ze.

Hij kon niet bewegen. Ik draaide de schakelaar om en snauwde: ‘Hij kan niets doen. Je ziet het zelf. Hij kan je niet helpen, Merche.’

‘Volgende, volgende maand,’ stotterde Tony, ‘volgende maand, als God het wil, komt alles in orde.’

‘Je liegt. Je hebt dat al eerder beloofd. Volgende maand! Trouwens, zelfs al vind je werk, je kunt de schulden niet afbetalen.’

Ik hoorde zijn ademhaling, zag de bewegingen in zijn keel.

‘Ik geloof! Wat je ook zult zeggen, ik geloof!’ zei hij plotseling.

‘Waar geloof je in?’

‘Ik geloof in God.’

‘Wat je bedoelt is: ik geloof in wonderen.’

‘Ja, ik geloof ook in wonderen. Ik houd van Merche.’

Hij staarde weer naar de vloer, alsof hij helemaal niet gesproken had maar zijn adamsappel bobbelde krampachtig, hij slikte zijn tranen weg.

‘Je liegt, m'n jongen. Je liegt en wonderen van een leugenaar overtuigen me niet. Zelfs mijn zusje gelooft je niet. Geloof jij in een wonder, Merche?’

‘Ik word moe,’ zei ze. ‘Er is geen uitweg. Desnoods geloof ik in een wonder.’

‘Zie je wel, je bent een leugenaar, maar ik verzeker je: ik geloof in je wonder; ter wille van haar, mijn zusje, zal ik er in geloven--maar als het niet gebeurt, jouw wonder, dan vermoord ik je, zo zeker als je daar nu naar de vloer zit te staren.’ Ik zocht naar meer woorden maar in feite wachtte ik, hopend dat mijn zuster of hij lachen zou of zelfs huilen zodat ik mijn woorden terugnemen kon, maar beiden keken ze mij ernstig aan. Een traan biggelde over de jongen zijn wang en zijn schouders beefden.

‘Ik vermoord je, Tony...’

Zij geloofden het.

‘Morgen vertrek ik,’ kondigde ik aan. ‘Ik heb geld nodig.’

‘Waarom?’ Haar stem klonk verdrietig.

‘Kies dan. Hij of ik.’

‘Je bent mijn broer,’ zei Mercedes.

[XXXII]

De volgende ochtend zocht Tony een taxi voor ons en ging met me mee naar de bank van lening. Met het geld van de sieraden kocht ik een treinbiljet. Bij mijn terugkomst trof ik mijn zuster in de badkamer aan. Haar buik en borsten waren vol rode vlekken, zelfs haar gezicht.

‘Ik ben lelijk als ik bang ben,’ zei ze.

‘Jij hebt gewonnen, Merche.’

‘Je vergist je,’ zei ze. ‘Je vergist je: ik houd van je.’ Later zei ze: ‘Ik kan je niet naar de trein brengen. Ik kan zo niet de straat op.’

Tony hielp mij met het inladen van de bagage in de taxi; toen we klaar waren haalde hij vanachter zijn rug een pakje te voorschijn. ‘Voor jou,’ zei hij.

Ik maakte het open en zag dat het de sjaal bevatte, de paarse sjaal waar hij zo trots op was. Ik wist niet wat te zeggen. Ik schudde hem de hand. Ik dacht, niet zonder zelfspot: ik hoef hem volgende maand niet te vermoorden.

[XXXIII]

Het was nog te vroeg om haar op te zoeken. Ik bracht enige uren door aan zee, luisterend naar het lawaai van de stad. Toen het luid genoeg geworden was, vroeg ik iemand mij de halte te wijzen van de tram naar haar buurt. Ik verzocht de conducteur mij te waarschuwen wanneer ik moest uitstappen. Een vrouw die op de plaats voor mij zat keerde zich om en vroeg: ‘Heeft u al een pension?’

Ik herinnerde me haar te hebben gezien aan de boot. Ik overhandigde haar de adreskaart die mijn vader mij gegeven had.

‘Welkom! U bent een van onze gasten.’

‘Dat is te zeggen, ik bedoel... ik kom mijn zuster opzoeken. Mercedes.’

Naast de vrouw zat een meisje. Zij draaide zich om. ‘Natuurlijk, Mercedes... Merche!’ zei ze enthousiast. ‘U lijkt op haar.’

‘Gaat u maar met ons mee,’ zei de vrouw.

Een met riet overdekte veranda. Voor mij een tuin waarin het meisje water aan het putten was. Leerachtige donkergroene planten in rode aarden kruiken. Erachter een rij bungalows voor toeristen.

‘Wenst u koffie?’

Ik had niet ontbeten. ‘Waar is mijn zusje?’

De vrouw aarzelde.

‘Ze woont hier toch wel?’

‘Natuurlijk. Ziet u die kat daar?’ Zij wees naar een grote zwarte kater. ‘Dat is uw zusters lieveling.’

‘Is ze nog niet wakker?’

‘Ik weet het niet,’ zei de vrouw. ‘Ik vrees dat ze op excursie is.’

‘Op excursie? Waarheen?’

‘Ik zal eens voor u bellen.’

‘Wanneer komt ze terug?’

‘Dat weet ik niet...’

Het meisje kwam de veranda aanvegen. Ik moest mijn stoel verplaatsen. Ze vertelde me in het engels dat ze duitse was. Ik bood haar een sigaret aan maar ze bedankte. Toen ik er weer een wilde opsteken kwam ze achter me staan en legde een hand op mijn mond. ‘Je moet niet zo nerveus zijn,’ zei ze. ‘Je rookt te veel.’

Ze plukte een granaatappel voor me en leerde me hoe ik hem moest eten.

‘Ben je getrouwd?’

‘Nog niet,’ zei ik.

Ik keek op omdat ik dacht dat ik voetstappen hoorde. Voetstappen die ik kende. Het meisje reageerde ook.

‘Ik ben het,’ zei mijn zuster. ‘Ik ben wat laat.’

Ik stond snel op, de stukken granaatappel neerleggend, het kleverige sap aan de rieten stoel afvegend.

‘Je bent het werkelijk,’ zei mijn zuster. ‘Wat een verrassing.’ Haar stem klonk koel en verwonderd. Haar gelaatsuitdrukking ging schuil achter een zonnebril. Zij zette hem af en ik zag dat zij werkelijk blij was mij te zien.

De vrouw holde de veranda op. ‘Naar binnen jij,’ zei ze tegen haar dochter. Tegen mij zei ze: ‘Het spijt me dat ik er omheen gedraaid heb maar ik moest eerst uw zuster raadplegen.’

Mercedes zei: ‘Ik woon hier niet meer. Ik ben verhuisd, moet je weten. Ga je mee? Of wil je hier blijven?’

‘Nee, ik ga met je mee.’

‘U bent toch niet boos op me?’ vroeg de vrouw. Ik dankte haar voor de genomen moeite en ging met Mercedes mee.

‘Helaas moeten we de tram nemen,’ zei Mercedes.

‘Alles is veranderd. Het kon zo niet langer doorgaan. Ik kan niet meer terug naar Barcelona, te veel schulden. Je hebt toch niemand verteld waar ik was?’

‘Waar is Tony?’

‘Geen idee. Misschien in de nor. Hij heeft me

geld gegeven maar ik zal verrekken als ik weet waar hij het vandaan haalde. Luister, als je geld hebt kun je bij me blijven. Ik heb een kamer voor je gevraagd en het was in orde. Ik denk dat ze verwachten dat je de rekening betaalt. Wat doe je tegenwoordig?' vroeg ze.

'Ik werk. Ik verdien net voldoende.'

'Blijf je lang?'

'Ik moet overmorgen terug.'

'Ik heb niets over,' zei ze. 'Het zal je tegenvallen. En de toekomst ziet er ook niet rooskleurig uit. Soms denk ik er over naar Valencia te gaan en het daar te proberen maar waarom zou het daar beter zijn? Ik heb geprobeerd hard te werken maar ze verwachten te veel van me en alles gaat mis.'

'Wat verwachten ze van je?'

'Te veel. Meer dan ik aankan, als je begrijpt wat ik bedoel.'

'Hebben ze je uit dat pension gezet?'

'Ze vertrouwden me niet langer en ik kan ze geen ongelijk geven maar tegenover jou waren ze toch aardig? En ze heeft aangeboden voor de kat te zorgen. Dat is aardig. Herinner je je Pixie?'

'Ja, allicht.'

'Ze heeft een kleintje gekregen. Ze is nu veel liever dan vroeger. Ik heb het Antoinette genoemd.'

‘Die kater?’

‘Het was een mannetje, maar Antoinette klinkt leuker. Wat toevallig. Gisteren heb ik je een briefkaart geschreven, hij is in mijn tas, ik wou hem net gaan posten. Is dat niet toevallig?’

‘Waarom heb je me niet eerder geschreven? Was je boos op me?’

‘Ik denk het. Ik weet niet meer waarom. Daarom schreef ik je, denk ik.’

Een gekleurde prentbriefkaart van de haven in Palma: ‘Hoe gaat het met je? Ik zit al een half jaar in Palma en ik weet niet wat ik doen moet. Je had gelijk. Schrijf me als je wilt. Veel liefs!’ Op de gevel stond in fletse letters geschilderd: LA GARDENIA. In het midden van de patio een waterput onder een enorme kalebasrank, kamertjes rondom, sommige met en sommige zonder ramen.

‘Ik woon in de laatste. De meeste heb ik bewoond want aangezien ik nooit betalen kan moet ik steeds verhuizen. Deze is nog de aardigste.’

Een hut zonder raam. Een groot ijzeren bed. Een verveloze tafel waarop haar koffer.

‘Hier heb ik tenminste een kapstok!’

Hoewel zij vrijwel niets meer bezat, had ze nog de enkele dingen die ik haar gegeven had. Een paar boeken, een mand, een briefopener.

‘Ik heb zelf niet veel,’ zei ik, ‘maar ik kan je achterstallige huur betalen.’

Ik bleef drie dagen. Het was er rustig en nogal triest. De hospita rouwde om haar dochter die pas overleden was, haar echtgenoot organiseerde bokswedstrijden. 's Ochtends schaakte ik met de zoon (‘Celui-là, il est neurasthénique,’ zei mijn zuster), zong Heimatlieder met een stel duitse zwaargewichten of speelde parchesí met een zwijgzaam meisje dat haar bevalling afwachtte. Mercedes sliep tot laat in de middag en kwam dan bij de anderen zitten. Meestal deed ze of ze las en dronk aan een stuk door cognac; wanneer iemand haar wat vroeg, glimlachte ze. Zo wist zij de indruk te wekken dat ze een zonderling maar ongevaarlijk meisje was dat beter met rust kon worden gelaten.

‘Hoelang denk je dit vol te kunnen houden?’ vroeg ik haar.

‘Weet ik niet...’

‘Ken je niemand hier?’

‘Er is hier nog een meisje. Ze heeft je gezien en wilde weten of je haar aardig vond. Ze heeft vaak tandpijn en blijft dan de hele dag in bed. Haar vriend is journalist, 's avonds na zijn werk komt hij langs, soms neemt hij haar mee uit maar niet te vaak want iedereen kent iedereen hier, en dus

wacht ze op hem op het dak en stuurt me briefjes om te vragen of ik bij haar kom zitten.'

'Komt ze nooit aan tafel?'

'Alleen als ze er zin in heeft, anders blijft ze weg en bewaar ik iets voor haar.'

Die avond zat ik tegenover een mager gelig meisje met grijze ogen en een gebogen rug dat me voortdurend aanstaarde.

'Je had wel wat vriendelijker kunnen zijn,' zei Mercedes.

Mercedes durfde niet met mij naar bed. Zij was bang omdat het gelige meisje naast haar woonde. Ook durfde zij haar deur niet te sluiten, de hospita zou het eigenaardig vinden.

'Ik zou het dolgraag willen maar wat moet ik beginnen als ze me hier wegjagen?'

Toen de mogelijkheid zich eindelijk scheen voor te doen, stemde zij dadelijk toe. Het viel me op hoe onhandig zij was in de liefde, onervaren en bang voor haar eigen lijf.

'Ik had me moeten bedrinken, dan gaat het makkelijker. Ik wil dat je in me klaarkomt, het doet er immers niets toe?'

Zij toonde me haar lichaam en vroeg gretig of ik haar nog mooi vond. Toen zij meende dat ik aarzelde zei ze kortaf dat ze nog mooi genoeg was en iedere man kon krijgen die ze begeerde.

[XXXIV]

Als je niet wenst dat ik een of andere ziekte oploop moet je me helpen. La Gardenia heb ik moeten verlaten en nu woon ik in een hotelletje in het midden van de stad, hier ben ik in elk geval een stuk vrijer, ze laten me met rust. Ik zou erg gelukkig zijn als je me dit jaar kon komen opzoeken of wat geld stuurde. Doch je ziet maar.

‘Wie is daar?’ hoorde ik haar roepen.

Uit de klank van haar stem maakte ik op dat ze nog in bed lag.

‘Ik ben het,’ zei ik. ‘Kleed je aan, ik kom dadelijk terug.’

Ik hoorde haar opstaan en tegen iets praten, vermoedelijk een kat want de deur ging op een kier en er glipten twee zwarte katten langs me heen. ‘Kom binnen,’ zei ze.

Zij zat op de rand van haar bed, een laken om zich heen geslagen. Zij gaapte en lachte tegelijk wat haar onherkenbaar maakte.

‘Heerlijk,’ zei ze. ‘Fijn dat je gekomen bent.’

Toen stond zij op. Ik ging naar haar toe en om-

helsde haar. Er waren tranen in haar ogen maar zij lachte onstuimig.

‘Ik heb al een kamer genomen,’ zei ik.

‘Waar?’

‘Hier. Vijftien pesetas, erg goedkoop.’

‘Welk nummer?’

‘Nummer zes. Er is een bidet en een behoorlijke kast.’

‘Dat is onmogelijk. Dat is geen kamer van vijftien pesetas, die kost minstens het dubbele. Je hebt ze vast verkeerd begrepen.’

‘Ik heb jouw naam genoemd en ze gezegd dat ik niet meer wenste te besteden.’

‘Dat had je niet moeten doen. Wat zeiden ze? Ik val hier niemand lastig en het is beter dat je niet over me praat. Heb je gezegd dat je mijn broer bent?’

‘Ja, waarom niet?’

‘Jezus, waarom heb je dat gedaan! Mijn broer?’

‘Ik ben getrouwd,’ kondigde ik aan.

‘Werkelijk? Een aardig meisje?’

‘Ik vind van wel.’

Ze liep naar de wastafel, pakte een kam en trok hem door haar haren. Ze sloeg me gade in de spiegel.

‘En ben je nu gelukkig?’ Zij draaide zich om en keek mij strak aan.

‘Ja.’

‘Ik zal er aan moeten wennen,’ zei ze. ‘Ik ben er zeker van dat het geen verschil tussen ons zal maken. Je bent toch blij me terug te zien? Vind je dat ik veel veranderd ben?’

‘Helemaal niet.’

Zij wendde zich terug naar de spiegel. Haar handen speelden met de kam. Het laken om haar was bijna doorzichtig.

‘Wil je met mij slapen?’ vroeg ze. ‘Ja of nee?’

‘Nee.’

Zij leunde op de wastafel. Het licht glansde in haar haren. Ze leek nu erg jong. Het was ongelooflijk dat dit kind zes jaren ouder was dan ik.

‘Weet je het zeker?’

‘Heel zeker.’

‘We zullen zien. Ik moet me nu aankleden. Wacht op mij in het restaurant.’

‘Ben je boos op me?’ vroeg ik.

‘Ben je nog niet weg...?’

‘Ik zal het je uitleggen,’ zei ik.

‘Ik ben je zuster,’ zei ze. ‘Ik weet er alles van. Ik weet ook, uit eigen ervaring, dat je je vergist--zoals ik mij zo vaak heb vergist. Wil je een zoen?’ Zij kuste mij op mijn voorhoofd, in haar ogen twinkelde spot maar de lijnen om haar mond waren strak. Ik vertrok, twijfelend aan mijzelf.

[XXXV]

‘Mag ik je voorstellen? Dit is de bazin. Een monster,’ voegde zij er in het frans aan toe, ‘ze ziet er aardiger uit dan ze is. En dit hier’ (zij wees naar een jonge man die naast haar achter de bar stond) ‘is mijn collega.’

De eigenares van de bar was bezig haar kind te zogen.

‘Hoe oud is het?’ vroeg ik.

‘Twee en een halve maand,’ antwoordde de vrouw trots.

‘Het is een kreng,’ zei mijn zuster. ‘Hij is de vader van het kind’ (zij wees naar de jonge man).

‘Dat is niet waar, geloof ik,’ stamelde de jonge man die blijkbaar wat frans verstond.

Ik ging aan een tafel zitten en bestelde gin. De jongeman serveerde mij.

‘Krijgt je zusje er geen?’ vroeg Mercedes. ‘Je zou me iets kunnen aanbieden, weet je.’

‘Ze is weer dronken,’ zei de vrouw met de baby. ‘U moest haar meenemen, ze is fatsoenlijk en eerlijk als goud. Ze heeft hulp nodig.’

Mercedes leunde met haar ellebogen op de bar, stond op om een paar klanten een glas wijn in te schenken.

‘Wie schrijf je?’ vroeg zij.

‘Naar huis.’

‘Het is serieus, hè?’

De deur ging open en er kwamen twee hoeren met een man binnen. Mercedes riep: ‘Iets voor jou! Waarom neem je er niet eentje mee naar je kamer?’

‘Foei,’ zei iemand. ‘Waarom drink je zoveel, m'n meisje? Dat moest je niet doen.’ De man zei tegen mij: ‘Ze meent het niet echt, meneer, heus niet. Ze kan zo lief zijn maar ze eet niet genoeg.’

En tegen haar weer: ‘Zal ik wat kaas voor je halen, schat?’

‘Dank je, ik ben je schat niet. Ik heb niets nodig.’

‘Zal ik wat voor je halen?’ bood ik aan.

‘O alsjeblieft, meneer,’ zei de man. ‘Van mij wil ze het niet aannemen. Het is zo dom van haar, ze heeft het nodig.’

‘Houd je bek,’ zei Mercedes, maar ze glimlachte.

‘Stil maar, m'n vogeltje,’ zei de man, ‘wind je niet op.’

Hij kwam aan mijn tafel zitten, en bood me wat te drinken aan. Hij was niet veel groter dan een dwerg en droeg het uniform van een autobewaker; zijn linkerhand was een baby-vuist die hij tegen zijn hart drukte alsof het hem pijn deed. De arm was veel te kort.

De deur ging weer open. ‘Hier komen weer twee van mijn minnaars,’ zei Mercedes. ‘Eén is mank en scheel, de ander is gek maar erg intelligent.’

De manke loenste haar hartstochtelijk aan en bestelde met bevende stem een cognac.

‘Toe, mijn jongen,’ zei Mercedes hartelijk. ‘Pak er nog een.’

De andere minnaar was grijs en droeg een baret. Hij had een boek onder zijn arm. Hij schudde met een hoffelijke buiging mijn zusters hand en kwam naar mijn tafel.

‘Haar broeder,’ schreeuwde hij. ‘De verlosser! Het is mij een eer kennis met u te maken.’

‘Geef dat boek terug,’ zei Mercedes, ‘geef het terug, je maakt het nog stuk! Hij spreekt goed frans,’ voegde zij er aan toe.

‘Allicht, ik spreek vloeiend frans, meneer, artiest zijnde. Monsieur, je vous salue. Laat ons vrienden zijn.’

‘Goed,’ zei ik.

‘U bent verschrikkelijk onbeleefd, meneer, zo moogt u mijn aanbod niet accepteren. Dat is niet frans. Zeg mijn woorden na: Wij zijn vrienden--ja?’

‘We zijn vrienden.’

‘Dat is beter, veel beter.’

‘Geef mijn boek terug,’ zei Mercedes. ‘Je bent

een viespeuk.’

‘Ruil het voor een ander boek, mon amour.’

‘Je krijgt geen boeken meer van me.’

‘Voed mijn geest,’ zei de man. ‘Bega geen doodzonde, mijn kind.’

De dwerg fluisterde tegen me: ‘Hij leest te veel,’ en tikte met zijn vinger tegen zijn hoofd.

‘Meneer, u heeft een mooie zuster. Een bloesem, meneer. Een vrouw, meneer, om voor te sterven. Heeft ze u over mij verteld, meneer? Doch nee, waarom zou ze, iemand als ik... Maar wij, meneer’ (en hij wees naar de dwerg die ernstig knikte), ‘zagen u op straat en we zeiden tegen elkaar--’ ‘--dat is haar broer,’ kraaide de dwerg, ‘dat zeiden we. Haar broer werd verwacht en dat moest hem zijn!’

‘U ziet het,’ zei de grijze man. ‘Wij weten dat u gekomen bent om haar te redden.’

‘Is dat nodig?’ vroeg ik.

‘Wat? Niet nodig? Maar mijn beste meneer,’ (de grijze man stootte de tafel om die de dwerg net op tijd opving), ‘u bent toch geen bedrieger? U bent haar broeder en zult haar met u meenemen, nietwaar? Deze bloesem, deze anjelier op een mestvaalt... Broeder van deze vrouw, van deze bloem...’

‘Zeg dat wel,’ zei Mercedes. ‘Geef me nog een

borrel.'

'Ja, drink maar, mijn bloem,' zei de grijze, tot tranen toe bewogen. 'Bloemen drinken dauw, drink maar! Drink het venijn, mijn zoete bloem. Deze man, deze broer van je zal je met hem meenemen en je zult genezen worden. Want, meneer, zij is zwak maar niet slecht. Geloof me, zij behoort hier niet. Deze mensen--en nu, meneer, spreek ik niet alleen als man, als parijzenaar (ik heb daar lang gewoond) maar ook als schilder en schrijver, als een roepende in de woestijn, als een profeet en mensenkenner: deze vrouw moet gered worden van dit volk... van dit volk dat zwelgt, geilt en schijt zonder te denken, dat al wat nobel is vertrapt en kakt en niet weet dat het kakt. Begrijp, meneer: eens heeft een vrouw zelfmoord gepleegd om mij, een vrouw uit uw land, ja meneer, uit uw eigen groene, verre Holland. Zij stierf om mij, meneer, om haar liefde voor mij. Ze heeft haar echtgenoot geschreven dat ze zou sterven. Hier heb ik haar rouwkaart, uit Holland...'

Hij haalde een portefeuille uit zijn zak en overhandigde mij een zwartomrande kaart, er waren gedroogde bloemen op geplakt, roze bloemblaadjes met ragfijne nerven. Ik las: 'Onze diepbetreurde moeder, grootmoeder en tante... geboren in Rijswijk (Z.H.)... begraven in Barcelona, Mont-

juich.’

Ik gaf de kaart door aan de dwerg die diep zuchtte.

‘Nu kunt u het zelf zien, meneer. Dat was het einde, ik heb haar de ellende niet kunnen besparen, ik heb het onheil niet van haar kunnen wegnemen. Ze stierf, maar zij daar’ (en hij wees naar Mercedes) ‘mag niet sterven. Zij is jong en ik houd van haar, ik zou willen dat ze de mijne was. Maar nee, haar broeder is gekomen en zal haar met zich meenemen. Zij is jong en zal het geluk leren kennen.’

‘Zie je wel? Hij is gek,’ zei Mercedes. ‘Hij is goed en intelligent maar volslagen getikt.’ Haar stem klonk klaaglijk.

‘Een klein beetje getikt,’ zei de grijze man. ‘Wat ik verteld heb is gebeurd, weet u.’

‘Ik heb honger,’ klaagde Mercedes. ‘Ik wil eten.’

‘Zij heeft honger,’ zei de grijze man verschrikt.

‘Ze wil geen kaas,’ zei de dwerg droevig en knikte.

‘Heren,’ zei ik, ‘laten we samen wat kaas gaan kopen voor mijn zuster. Ze moet eten.’

De dwerg knikte. Tranen stroomden langs zijn wangen maar hij lachte.

‘U heeft mijn woorden begrepen,’ zei de grijze man. ‘U bent een kerel.’

[XXXVI]

Bedeesd vroeg zij: ‘Dus ik zie je morgen?’

‘We zouden samen kunnen lunchen.’

‘Ik kom straks naar je toe...’

‘Nee!’

‘Je bent hard,’ zei ze. ‘Ik geloof niet dat ik het ooit zolang heb volgehouden. Je overdrijft, vind je ook niet?’

‘Je vergist je. Het is anders.’

‘Waarom heb je mij dan de kaas gegeven?’

Ik pakte haar beet en kuste haar hard op de mond.

‘Tot morgen,’ zei ik.

[XXXVII]

De kelner dekte voor twee personen. Mijn zuster kwam binnen. Kennelijk

had de nachtrust haar goed gedaan, al waren haar ogen roodomrand. Toen zij tegenover mij plaatsnam huiverde zij als had ze het koud.

‘Ik heb de ober gezegd dat ik op jouw rekening eet vandaag,’ zei ze lachend.

‘Heb ik je niet uitgenodigd?’

‘Jammer,’ zei ze. ‘Zelfs die wraak gun je me niet.’

‘Waarom wraak?’

‘Ik zou je moeten vermoorden.’

‘Daarvoor kennen we elkaar te lang.’

De kelner bracht ons ons eten. Zo gauw hij was weggegaan, begon ze te eten. Met een volle mond vroeg ze mij:

‘Waarom liet je me vannacht niet binnen?’

‘Ik heb je gewaarschuwd dat ik het niet zou doen.’

‘Je gelooft dat je vrouw van je houdt. Dat is alles. Je gelooft in haar, anders zou je bij mij blijven. Ik heb de hele nacht gedacht en ik ben tot de conclusie gekomen dat je gelukkig bent. Het is waar,’ zei ze, ‘en ik moet het aanvaarden. Ik denk dat ik blij voor je moet zijn.’

‘Waarom kom je niet met me mee naar Holland?’ vroeg ik.

‘Je houdt toch van haar?’

‘Wat maakt dat voor verschil?’

‘Ik kan je niet garanderen dat ik je niet zal blijven uitdagen.’

‘Ik kan niet zonder jou terug, Merche.’

‘Juist daarom ga ik niet.’

‘En wat ga je hier doen?’

‘Wachten.’

‘Wachten op wat?’

‘Ik weet het niet,’ zei ze, ‘maar je hoeft me niet te helpen. Slaap met me vannacht. Daarna kun je gaan.’

‘Dat is onmogelijk. Maar ik wil je wel helpen.’

‘Ik wil niet worden geholpen. Wat ga je er aan doen?’

Op die vraag was geen antwoord, niet meer.

‘Zoals je wenst,’ zei ze en stond op.

‘Vergeef me,’ zei ze. ‘Misschien houd ik nu zelfs nog meer van je. Het is sterker dan ik ben. Ik houd van je, alleen van jou. Ik benijd haar. Als het zo is als je zegt, dan is dit wat je moet doen. Wanneer ik aan het idee gewend raak zal ik je dankbaar zijn.’

‘Misschien,’ zei ze, toen draaide zij zich om en rende snikkend het restaurant uit, naar boven, naar haar kamer.

18 februari 1965, San Carlos, Ibiza